

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Jana DANDOVÁ

**CIZINCI NA ČESKÉM TRHU PRÁCE:
REGIONÁLNĚ GEOGRAFICKÁ STUDIE**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Václav Toušek, CSc.

Olomouc 2024

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM

Autor (osobní číslo):	Jana Dandová (R21792)
Studijní obor:	Geografie pro vzdělávání
Název práce:	Cizinci na českém trhu práce: regionálně geografická studie
Title of thesis:	Foreigners on the Czech labour market: a regional geographical study
Vedoucí práce:	doc. RNDr. Václav Toušek, CSc.
Rozsah práce:	
Abstrakt:	Tématem této bakalářské práce je zhodnocení vývoje zaměstnávání cizinců na českém trhu práce s ohledem na vývoj legislativy a ekonomické situace. Analýza je zaměřena na roli cizích státních příslušníků na trhu práce a jejich strukturu. Pozornost je soustředěna především na období po krizi (2015–2022). Rozebírán je také vliv rusko-ukrajinské války na český pracovní trh v letech 2022–2023.
Klíčová slova:	trh práce, cizinci, zaměstnávání cizinců, pracovní migrace, struktura zaměstnaných cizinců, válka na Ukrajině
Abstract:	The theme of this bachelor thesis is the evaluation of development of employment of foreigners on the Czech labour market with regards to legislation and economic situation. The analysis is centred around the roles of foreigners on the labour market and their structure. It pays attention mainly to years after economic crisis (2015–2022). It also comments on the Russo-Ukrainian war and its influence on the Czech labour market between 2022 and 2023.
Keywords:	labour market, foreigners, employment of foreigners, labour migration, structure of employed foreigners, war in Ukraine

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jana DANDOVÁ**
Osobní číslo: **R21792**
Studijní program: **B0114A330002 Geografie pro vzdělávání**
Téma práce: **Cizinci na českém trhu práce: regionálně geografická studie**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Zásady pro vypracování

Analyzujte dostupné databáze o cizincích pracujících v České republice. Jedná se o databáze Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR (cizinci – živnostníci), Českého statistického úřadu (především publikace Cizinci v ČR – 2014, 2015,....., 2022) a Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí (u ústavu neopomeňte i některé výzkumné práce). Zvláštní pozornost věnujte pokrizovému období po roce 2014 a také vlivu rusko-ukrajinské války (2022 a 2023). Výsledky analýzy promítněte do tabulek, grafů a kartografických příloh. Návrh osnovy bakalářské práce:

1. Úvod (včetně cílů i hypotéz)
2. Přehled literatury
3. Použitá data a metody zpracování
4. Vývoj legislativy týkající se zaměstnávání cizinců v ČR (stručně)
5. Vývoj situace na trhu práce ČR do konce roku 2014 a role cizích státních příslušníků
6. Cizinci na českém trhu práce v období 2015-2022 (případně 2023)
 - 6.1 Struktura cizinců podle státní příslušnosti
 - 6.2 Struktura cizinců podle okresů a krajů ČR
 - 6.3 Struktura cizinců podle odvětví zaměstnanosti
 - 6.4 Věková a především vzdělanostní struktura pracujících cizinců
7. Rusko-ukrajinská válka a její dopady na český trh práce
8. Závěr (hlavní poznatky, odhad dalšího vývoje)

Rozsah práce: 20 000 – 24 000 slov

Rozsah grafických prací: podle potřeby zadání

Forma zpracování BP: elektronická

Rozsah pracovní zprávy: **5 000 – 8 000 slov**

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- DRBOHLAV, D. a kol. (2011): Migrace a (i)migranti v Česku "Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?". Praha: Slon.
DRBOHLAV, D. a kol. (2015): Ukrajinská pracovní migrace v Česku. Praha: Karolinum.
FIALA, T., KUNC, J., TOUŠEK, V. (1999): Aktuální tendence v zaměstnávání cizinců na trhu práce v ČR. In: GEOGRARIE XI, část A. Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Brno: Masarykova univerzita, Svazek 145, řada přírodních věd č. 22, s. 45-50.
HORÁKOVÁ, M. (2005): Cizinci na trhu práce v České republice v letech 1994-2004. Praha: VÚPSV.

- HORÁKOVÁ, M. (2012): Mezinárodní pracovní migrace v ČR. Bulletin č. 28, Praha: VÚPSV.
- MUSSIDA, Ch., PASTORE, F. (2015): Geographical Labor Market Imbalances. Berlin. Springer.
- ROSIČ, M., KLAMÁR, R. (2015): Trh práce a politika zaměstnanosti pro geografův. Prešov: Prešovská univerzita.
- VLACH J., KOTÍKOVÁ J. (2019): Trh práce po krizi [Labour market after crisis]. Praha: VÚPSV.
- VRABCOVÁ J. (2017): Věková struktura cizinců v ČR. In.: Migrace a demografické výzvy. Sborník vybraných příspěvků z XLVI. Konference české demografické společnosti. L. Šídlo, B. Burcin (eds.). s. 59-66.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. RNDr. Václav Toušek, CSc.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **30. března 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2024**

L.S.

doc. RNDr. Martin Kubala, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Pavel Klapka, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 30. března 2023

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala zcela samostatně pod vedením doc. RNDr. Václava Touška, CSc. a uvedla veškerou použitou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne 6. května 2024

.....

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat mému vedoucímu práce, panu doc. RNDr. Václavu Touškovi, CSc. za trpělivost při vedení práce, rady a vytvoření příjemného prostředí pro psaní méj bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Přehled literatury.....	8
3. Vývoj legislativy týkající se zaměstnávání cizinců v ČR	10
4. Použitá data a metody zpracování.....	13
5. Vývoj situace na trhu práce ČR do konce roku 2014 a role cizích státních příslušníků.....	13
5.1. Vývoj do roku 1993	13
5.2. Vývoj mezi lety 1993–2003	14
5.3. Vývoj mezi lety 2004-2014	18
6. Cizinci na českém trhu práce v období 2015–2022	23
6.1. Struktura cizinců podle státní příslušnosti	24
6.2. Struktura cizinců podle okresů a krajů ČR.....	26
6.3. Struktura cizinců podle odvětví zaměstnání	28
6.4. Věková a vzdělanostní struktura pracujících cizinců	32
7. Rusko-ukrajinská válka a její dopady na český trh práce	33
8. Závěr	35

1. Úvod

Na počátku devadesátých let (po listopadu 1989) v souvislosti se zásadními společenskými změnami byla u nás nastartována transformace hospodářství, která spočívala v přechodu centrálně řízené ekonomiky na ekonomiku tržní. Výrazně se měnila nejen struktura zaměstnaných, ale na nově vznikající regionální trh práce působila řada skutečností, které se ve svém důsledku promítly do vznikající nezaměstnanosti, tedy jevu, který byl „za socialismu“ minimální. Na našem trhu práce začalo také pracovat podstatně více osob ze zahraničí. A právě zahraniční pracovní migraci v ČR je věnována tato bakalářská práce.

Její hlavním cílem bylo zpracování regionálně geografické studie, která měla hodnotit nejen vývoj počtu pracujících cizinců od devadesátých let minulého století do současnosti, ale také změny v jejich struktuře. Analýza dílčích struktur měla zahrnovat především hodnocení struktury cizinců podle územních jednotek, za které byly v práci vybrány kraje a okresy ČR. Mezi další hodnocené struktury zahraničních pracovníků patřila struktura cizinců podle státní příslušnosti, dále struktury podle pohlaví, věku a vzdělání a také podle dílčích odvětví ekonomiky, ve kterých cizinci pracovali.

Mezi dílčí cíle bakalářské práce patřilo i stručné hodnocení naší legislativy týkající se zaměstnávání cizinců. V práci měl být položen důraz na hodnocení role cizinců na trhu práce po roce 2014, tedy v období kdy narostla poptávka zaměstnavatelů po pracovní síle a kdy byl často počet volných pracovních míst vyšší než počet uchazečů o zaměstnání. Nedostatek volných pracovníků byl řešen dovozem osob ze zahraničí prostřednictvím personálních agentur. V poslední době došlo u nás k mimořádnému nárůstu počtu pracujících (především žen) z Ukrajiny, což souvisí s probíhající rusko-ukrajinskou válkou. Bakalářská práce se měla zabývat i touto problematikou.

Aby autorka mohla splnit hlavní a dílčí stanovené cíle práce bylo nutné zajistit veškerá dostupná data o zahraniční pracovní síle, což se zdařilo. Jednalo se o databáze Ministerstva práce a sociálních věcí ČR (konkrétně data Úřadu práce ČR a Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí), Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a samozřejmě i databáze Českého statistického úřadu.

2. Přehled literatury

Problematice uplatnění se cizinců na českém trhu práce je věnována pozornost jak v (českém) akademickém prostředí, tak v organizacích vládních či výzkumných institutech.

Problematikou migrace a zaměstnávání cizinců se zabývá především Dušan DRBOHLAV se svým kolektivem při katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Jednou z těchto publikací je **Migrace a (i)migranti v Česku** s podtitulem *Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*, kterou vydalo Sociologické nakladatelství (SLON) v roce 2010. V tomto díle je studován migrační vývoj na českém území do roku 2008 v souvislosti s demografickým i ekonomickým prostředím v České republice, ale také migrační politika, integrace cizinců nebo dopady migrace na Česko (Drbohlav, 2010).

Další publikace, jejímiž autory je (téměř) stejný kolektiv okolo Dušana DRBOHLAVA, se soustředí přímo na problematiku Ukrajinců na českém pracovním trhu. **Ukrajinská pracovní migrace v Česku: migrace – remittance – (rozvoj)**, vydaná v roce 2015, poskytuje náhled na kontext ukrajinsko-české migrace. Hlavním předmětem zájmu jsou zde remittance,

tedy odliv finančních prostředků vydělaných Ukrajinci v České republice zpět na Ukrajinu, jejich podmíněnost a charakteristika Ukrajinců posílajících peníze. Tato část je postavena na vlastním výzkumu. Základem byla metoda výzkumných deníků. Tato metoda byla doplněna o polostrukturované rozhovory s respondenty v Česku i jejich rodinami na Ukrajině, a také dotazníkové šetření, které probíhalo na území Prahy a Středočeského kraje mezi květnem a říjnem 2012, do kterého se zapojilo 321 respondentů (Drbohlav, 2015).

Podílí se také na publikacích, které vznikají v prostoru Visegrádské 4. V roce 2016 vyšly dvě publikace v rámci projektu *Ukraine's migration monitoring: forced labour mobility*, který byl financován z Visegrádských fondů. První z publikací nese název **Ukraine's Migration in Times of Crisis: Forced and Labour Mobility**, v rámci níž sledují trendy v migraci z Ukrajiny ovlivněné obsazením Krymu (Drbohlav, 2016a). Druhá publikace **Monitoring of Migration Data and Policy Changes Conducted in Ukraine, Poland, Czechia and Slovakia (September 2015 – June 2016)** slouží jako přehled o vývoji dostupných dat o migraci z Ukrajiny ve sledovaném prostředí, která posloužila jako základ pro zpracování první knihy (Drbohlav, 2016b). V obou publikacích se řeší zejména celková migrace, ale jsou zde i informace o pracovní migraci, neboť v tomto období je hlavní důvod migrace Ukrajinců mimo svou zemi především ekonomický.

Vědecko-výzkumnou činnost v oblasti trhu práce i cizinecké problematiky řeší VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ (RILSA – Research Institute for Labour and Social Affairs), který úzce spolupracuje s orgány státní správy, samosprávami, univerzitami i dalšími institucemi. V minulosti i v současnosti je řešitelem řady projektů, které souvisejí s tématem sledovaným v této práci. Těmito projekty jsou např. Integrace cizinců ze třetích zemí v ČR (VÚPS, 2022), jehož cílem je: „*průběžný monitoring integračních procesů pomocí vypracovaných a osvědčených nástrojů a metodik za účelem zajištění podkladů pro hodnocení průběhu a účinnosti integrace cizinců z třetích zemí (CTZ) v ČR.*“ nebo Státní příslušníci z Ukrajiny s dočasnou ochranou mezi námi, který měl za úkol zmapovat aspekty občanů Ukrajiny s dočasnou ochranou u nás, jako jsou životní a rodinná situace, pobytová strategie nebo pracovní integrace v ČR. (VÚPSV, 2023)

Součástí projektů je také publikační činnost. Například v rámci projektu Zkušenosti se zaměstnáváním cizinců ve firmách KZPS ČR v reflexi sociálního dialogu, jehož hlavní řešitelkou za RILSA byla Danica SHEBELLE, vznikla publikace **Program kvalifikovaný zaměstnanec (dříve Režim Ukrajina) v reflexi členů Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR**. V sociologickém průzkumu byly hledány překážky při získávání zahraničních zaměstnanců prostřednictvím tohoto vládního programu. Podle zjištění tento program zvýšil úspěšnost získávání zahraničních pracovníků. (Schebelle, 2020)

V roce 2019 vydal VÚPSV publikaci **Trh práce po krizi** autorů Jana VLACHA a Jaromíry KOTÍKOVÉ, ve které sledují vývoj trhu práce a zaměstnanosti po roce 2008. (Vlach, 2019)

Pod hlavičkou Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí v minulosti vycházely také publikace Milady HORÁKOVÉ. Mezi lety 1993–2011 probíhal projekt Vývoj pracovních migrací v České republice, jehož součástí byly pravidelné bulletiny **Mezinárodní pracovní migrace v ČR**, které obsahují podrobná data o cizincích na českém trhu práce (Horáková, 2003, 2005, 2012). Těchto bulletinů vyšlo celkem 28.

Vyšla i řada dalších publikací na téma pracovní migrace, jejichž autorkou je právě Milada HORÁKOVÁ. Jmenovitě to jsou např. **Vývoj pracovních migrací v České republice v období hospodářské recese** (Horáková, 2010), **Mezinárodní pracovní migrace v České republice v době pokračující hospodářské recese v roce 2010** (Horáková, 2011), **Dlouhodobé trendy ve vývoji pracovních migrací v České republice** (Horáková, 2008), **Cizinci na trhu**

práce v České republice v letech 1994–2004 (Horáková, 2005) a řada dalších publikací na téma zahraniční pracovní migrace.

Za zmínku také stojí Časopis FSP. Časopis Fórum sociální politiky vydává právě Výzkumný ústav práce a sociálních věcí a vyšla v něm řada článků zabývajících se problematikou cizinecké zaměstnanosti. Například článek Olgy BIČÁKOVÉ z roku 2019 **Novela zákona o zaměstnanosti**, kde informuje o změnách v podmínkách zaměstnávání cizinců a dopady na praxi (Bičáková, 2019). Dalším je článek kolektivu okolo Dušana DRBOHLAVA **Nabídka ukrajinské pracovní síly a její poptávka v Česku** z roku 2021 (Drbohlav, 2021).

Data v oblasti zaměstnávání cizinců poskytuje měsíčně Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, o cizincích s živnostenským oprávněním zase Ministerstvo průmyslu a obchodu. Data o ekonomické aktivitě cizinců jsou k dispozici také na Českém statistickém úřadě, které každý rok publikuje v rámci souboru **Cizinci v ČR**. Zde nalezneme také komentář k vývoji (ČSÚ, 2023a). Další pravidelnou publikací Českého statistického úřadu je **Život cizinců v ČR**. V publikaci za rok 2022, která byla na webu ČSÚ zveřejněna 12. 12. 2023, jsou věnovány kapitoly ukrajinské migraci po vpádu Ruska a také přímo Ukrajinským občanům na českém trhu práce (ČSÚ, 2023d).

3. Vývoj legislativy týkající se zaměstnávání cizinců v ČR

Po roce 1948 se Československo uzavřelo migraci. Kvůli nedostatku pracovní síly na trhu však tehdejší vláda začala v 60. a hlavně 70. letech uzavírat dohody o příchodu pracovní síly s vládami dalších zemí. (Boušková, 1998)

První taková smlouva byla uzavřena v roce 1961 mezi polským vojvodstvím Wroclav a Severočeským a Východočeským krajem. Na státní úrovni byla první podobná smlouva podepsána 22. 1. 1964, konkrétně se jednalo o Protokol a Ujednání mezi Státní plánovací komisí ČSR a Výborem pro práci PLR. (Boušková, 1998)

S Vietnamskou republikou byly uzavřeny dohody o odborné přípravě, což znamenalo přítomnost učňů a stážistů v ČSR. Rokem 1978 byla zahájena spolupráce s Kubánskou republikou kvůli dočasnému zaměstnávání a odborné přípravě kubánských občanů. S Mongolskou republikou byla uzavřena spolupráce v roce 1983. V roce 1985 byla podepsána mezinárodní pracovní dohoda o práci s Maďarskem. Další dohody o práci či odborné přípravě byly uzavřeny s Kyperskou republikou, Laosem, Angolou a KLDR. (Boušková, 1998)

Po roce 1989 došlo k vypovězení mezinárodních smluv uzavřených během socialismu. Učňům a studentům bylo umožněno svou odbornou přípravu dokončit. (Boušková, 1998) Vlivem politických změn tak došlo ke změně v přístupu k zaměstnávání cizinců u nás.

Do pracovního poměru mohli být cizinci přijati pouze za podmínky, že měli na území ČR povolení k pobytu a povolení k zaměstnání, současně byly stanoveny výjimky. Šlo například o osoby s povolením k trvalému pobytu v ČR nebo osoby se statutem uprchlíka pobývajících na území ČR více než 3 roky. O povolení k zaměstnání se žádal příslušný úřad práce, který je individuálně posuzoval. Jako na cizince bylo nutné po vzniku samostatné České republiky nahlížet i na občany Slovenské republiky. (Hochman, 1995)

Mezi Českou a Slovenskou republikou však byla již před rozdělením Československa, konkrétně 29. 10. 1992, podepsána Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o vzájemném zaměstnávání občanů č. 227/1993 Sb. Ta zajišťuje volný pohyb pracovních sil mezi oběma státy. Pro slovenské občany pracující v ČR tak nebylo nutné mít povolení

k zaměstnání, to samé platilo i pro občany ČR pracující na Slovensku. Povinností zaměstnavatele však bylo registrovat své zaměstnance na ÚP. (Boušková, 1998)

Co se týče provozování živností ze strany cizinců, platily pro ně prakticky stejné podmínky jako pro občany ČR. Pro zahraniční právnické osoby byly podmínky téměř totožné, největší rozdíly se týkali především podnikání fyzických osob. Na rozdíl od občanů ČR musely být všechny zahraniční fyzické osoby zapsány v obchodním rejstříku, mít ustanoveného odpovědného zástupce, tj. fyzickou osobu s bydlištěm v ČR, která odpovídá za podmínky provozování živnosti i řádný technický provoz. Od listopadu 1995 musel odpovědný zástupce také prokázat znalost češtiny. (Kohout, 1995)

Vstupem České republiky do Evropské unie došlo ke změně v přístupu zaměstnávání cizinců. Podle § 85 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti: „Pro účely zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí podle tohoto zákona se za cizince nepovažuje občan Evropské unie a jeho rodinný příslušník (§ 3 odst. 2) a rodinný příslušník občana České republiky uvedený v § 3 odst. 3).“ Státní příslušníci jiného členského státu EU, jejich rodinní příslušníci a rodinní příslušníci českých občanů z třetích zemí tak mají volný vstup na český pracovní trh, pokud zákon nestanoví jinak (Zákon č. 435/2004 Sb., 2024).

Při zaměstnávání zahraničních zaměstnanců tedy rozlišujeme několik skupin, pro něž platí jiné podmínky zaměstnávání. První skupinou, která má volný vstup na český trh práce jsou občané zemí EU, ale také Evropského hospodářského prostoru (EHP – členské státy EU, Island, Lichtenštejnsko a Norsko) a Švýcarska. Ti mají právo pracovat na českém území bez jakýchkoli dalších povolení. (Tomšej, 2020)

Po vystoupení Velké Británie z EU k 31. 1. 2020 vstoupila v platnost Výstupová dohoda. Byla stanovena přechodná doba do konce roku 2020, po dobu kterou platily pro občany Velké Británie podmínky, které platily pro země EU. Občané Velké Británie zaměstnaní v ČR již před Brexitem mohou ve svém výkonu práce pokračovat i nadále. Od 1. 1. 2021 vstoupila v platnost Dohoda o obchodu a spolupráci mezi Velkou Británií a EU. Občané přicházející za prací do EU po tomto datu musí splňovat podmínky dané pro cizince z třetích zemí. (MPSV, 2021)

Další skupinou zaměstnávanou v ČR jsou osoby z tzv. třetích zemí, tedy zemí mimo EU, EHP a Švýcarska. V rámci právních předpisů existuje několik možností, jak nabýt oprávnění k tomu vstoupit na český pracovní trh. Tyto možnosti jsou platná zaměstnanecká karta, karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance, modrá karta, platné povolení k zaměstnání společně s platným oprávněním k pobytu na území ČR. (Zákon č. 435/2004 Sb., 2024)

Nejčastěji je využívána zaměstnanecká karta. Ta od novely zákona o pobytu cizinců č. 101/2014 nahrazuje kartu zelenou, která se vydávala od roku 2008. Jedná se o kartu, která má ve většině případů duální charakter – tedy jak povolení k pobytu, tak povolení k zaměstnání. Hlavním důvodem jejího zavedení bylo ulehčení administrativy. Prvotní žádost o vydání tohoto typu povolení je podávána zpravidla na zastupitelských úřadech mimo ČR. Zaměstnanecká karta se vydává na dobu, kdy má cizinec platnou pracovní smlouvu, maximálně to jsou však dva roky. Poté může cizinec zažádat o její prodloužení o další dva roky. V roce 2019 byla také ustanovena doba, po kterou nesmí cizinec změnit zaměstnavatele, a to konkrétně po dobu 6 měsíců od rozhodnutí o vydání zaměstnanecké karty. (Tomšej, 2020)

V některých případech je nutné mít přímo povolení k zaměstnání, které vydává krajská pobočka Úřadu práce. K tomu musí cizinec mít ještě platné povolení k pobytu nebo neduální kartu zaměstnance, která plní pouze úlohu povolení k pobytu. Povolení k zaměstnání je vydáváno pouze na pracovní místa, která byla na Úřadu práce zaměstnavateli nahlášena jako volná. (Tomšej, 2020)

Karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance byla do právního řádu zavedena zákonem č. 222/2017 Sb. Na jejím základě je cizinec oprávněn k pobytu na území ČR a výkonu práce jako manažer, specialista nebo zaměstnaný stážista (vysokoškolák). Na tyto pozice může být převeden v rámci nadnárodní korporace, která má v ČR odštěpený závod, nebo mezi obchodní korporací se sídlem v ČR, která je vůči té zahraniční osobou ovládanou či ovládající. Kartu vnitropodnikově převedeného zaměstnance vydává Ministerstvo vnitra ČR. Doba platnosti této karty je 3 roky pro manažera a specialistu, pro zaměstnaného stážistu je to rok jeden. Platnost lze opakovaně prodlužovat o stejnou dobu. (Tomšej, 2020)

Modrá karta je ve svém principu podobná kartě zaměstnanecké. Je vydávána za účelem zaměstnání na pozici vyžadující kvalifikaci v podobě dokončeného vysokoškolského studia nebo vyššího odborného vzdělání. Během žádosti o modrou kartu tak musí cizinec předložit doklad o dosaženém vzdělání. V praxi není tato forma příliš využívána. (Tomšej, 2020)

Specifikem v právním řádu je agenturní zaměstnávání. Agentury práce jsou jedinými subjekty mimo Úřad práce, které mohou zprostředkovávat zaměstnání. Na rozdíl od ÚP mohou agentury práce zaměstnávat fyzické osoby za účelem práce pro jinou fyzickou nebo právnickou osobu. (zákon č. 435/2004 Sb.) Prof. JUDr. Jan Pichrt, Ph.D. (2020, str. 122-123) v knize *Zaměstnávání cizinců v České republice* uvádí: „Zaměstnávání cizinců v rámci agenturního zaměstnávání bylo v ČR ještě v nedávné době v podstatě vyloučeno s ohledem na četná omezení „ochraňující“ trh práce. Většina ustanovení, kterými zákonodárce v podstatě znemožňoval agenturám práce dočasně přidělit k výkonu práce u uživatele zaměstnance – cizince byla v roce 2017 zrušena v reakci na aktuální nedostatek volných pracovních sil na tuzemském trhu práce.“ Zároveň i v případě agenturního zaměstnávání jsou občané EU a jejich rodinní příslušníci postaveni na stejnou úroveň, jako čeští občané. Cizinci z třetích zemí musí mít i při zaměstnávání zprostředkovaném agenturou práce povolení k zaměstnání. ÚP může toto povolení vydat pouze v případě, že dané místo nelze obsadit jiným způsobem z důvodu požadované kvalifikace nebo nedostatku pracovních sil. (Tomšej, 2020)

Mezi cizinci nalezneme také osoby, které mají volný přístup na český trh práce. Tyto výjimky jsou často předmětem změn. K 24. 4. 2024 jsou na webových stránkách Ministerstva vnitra ČR vypsány výjimky a) – s), pro které pracovní povolení nepožaduje. Jsou to např. cizinci s povoleným trvalým pobytem na území ČR, cizinci, kterým byl udělen azyl nebo ochrana, cizinci, kteří získali střední, vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání v ČR nebo cizinci, jejichž výkon práce na území ČR je v zájmu České republiky. (MPSV, 2024a)

Cizinci mohou také využívat vládních programů, které si kladou za úkol přilákat na český pracovní trh určitou skupinu lidí za zvýhodněných podmínek. Takovýchto programů byla a je celá řada. Těmi aktuálními jsou Program klíčový a vědecký personál, Program vysoce kvalifikovaný zaměstnanec, Program kvalifikovaný zaměstnanec, Program digitální nomád, Projekt Pilot a také Zácvik. Účastníci těchto programů mají přednost před cizinci, kteří by chtěli v ČR pracovat mimo tyto programy a je jim možnost podání žádosti na zastupitelském úřadu ČR v jejich zemi zaručena. (MPO, 2024)

Na některých zastupitelských úřadech ČR ve třetích zemích jsou zavedeny kvóty pro ekonomickou migraci. Kvůli nedostatku pracovníků a kvalifikované pracovní síly byly kvóty od 1. 1. 2024 změněny (MPO, 2024). Tyto kvóty pro maximální počet podaných žádostí o zaměstnaneckou kartu jsou dostupné např. na stránkách Ministerstva zahraničních věcí České republiky. Například pro Ukrajinu je stanoven limit 1 600 pro úřad v Kyjevě a 11 500 ve Lvově, Filipíny mají limit 10 550 a Mongolsko 3 250 žádostí za rok (MZV, 2024).

4. Použitá data a metody zpracování

Základním zdrojem dat poskytujícím informace o cizincích působících na našem trhu práce do konce roku 2011 byly Bulletinů č. 1 až č. 28 vydávané Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí v Praze (VÚPSV) pod názvem „Mezinárodní pracovní migrace v ČR“. Poslední číslo tohoto bulletinu vyšlo tiskem v březnu 2012. Každý bulletin obsahovat nejen data o cizincích evidovaných na úřadech práce, ale také data o cizincích s živnostenským oprávněním, které vede dosud Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Bulletinů vycházeli pravidelně 2krát ročně (data k polovině a konci každého roku) díky péči Milady Horákové, vědecké pracovníci VÚPSV, která do každého čísla zpracovala více než 20 tabulek, z nichž část dat umožňovala zpracovat slušnou regionálně geografickou analýzu do územní úrovně okresů ČR. Bohužel, MPSV v letech 2012 až 2014 přestalo sledovat řadu ukazatelů vypovídajících o situaci na regionálních trzích práce, což se týkalo i zahraničních pracovníků. Časové řady o cizincích vedených nyní na Úřadu práce ČR jsou tedy neúplné na rozdíl od dat za cizince živnostníky.

Od počátku roku 2015 jsou již k dispozici na portálu MPSV data v souboru „Zaměstnávání cizích státních příslušníků“. Jde o měsíční údaje podle států, krajů a okresů. Tyto údaje, podobně jako i předchozí, které se týkaly období do roku 2011, byly v bakalářské práci využity. Nicméně pro požadovanou studii však nepostačovaly, neboť neobsahovaly data o věkové a vzdělanostní struktuře u nás pracujících cizinců a také chyběli informace o jejich odvětvové struktuře. Chybějící potřebné informace se však podařilo získat na ÚP ČR.

Mezi využívaná data pro regionálně geografické analýzy patří v současnosti i údaje publikované Českým statistickým úřadem v ročenkách pod názvem Cizinci v České republice, které jsou vydávány od roku 2010. V ročenkách, kromě ekonomické aktivity cizinců, jsou sledovány i některé jiné skutečnosti o cizincích, jako demografické aspekty života cizinců, mezinárodní ochrana a azylová zařízení, vzdělávání cizinců, kriminalita cizinců, zdravotní péče o cizince a nelegální vstup a pobyt na území ČR. Od roku 2019 je v ročence k dispozici tabulka pod názvem „Zaměstnávání cizinců v regionech soudržnosti, krajích a okresech k 31. prosinci předchozího roku“. V této tabulce jsou uvedeni nejen cizinci celkem, ale také evidování na úřadech práce a cizinci s platným živnostenským oprávněním tj. v takové struktuře, jako tomu bylo v bulletiněch VÚPSV. Data z ročenek ČSÚ byla v bakalářské práci využita při zpracovávání regionálně geografických analýz.

Metody zpracování dat byly zvoleny jednoduché. Šlo především o výpočty podílů cizinců na pracovní síle v jednotlivých okresech ve vybraných letech, později byly analyzovány podíly pracujících cizinců na produktivním obyvatelstvu. Dále šlo o výpočty indexů změny (nárůstu či poklesu). Výsledky bakalářské práce kromě textu doplňují číselné tabulky a obrázky (grafy i kartografické prezentace).

5. Vývoj situace na trhu práce ČR do konce roku 2014 a role cizích státních příslušníků

5.1. Vývoj do roku 1993

Migrace v Českých zemích byla historicky ovlivněna změnami politických systémů i ozbrojenými konflikty. Po první světové válce žili v Českých zemích převážně obyvatelé ze států vzniklých po rozpadu Rakouska-Uherska. Také bylo přijato asi 20 tisíc ruských

emigrantů. V roce 1930 bylo při sčítání lidu v Českých zemích asi 300 000 cizinců. Migrace však v této době neměla výrazný ekonomický charakter. (Drbohlav, 2010)

Zásadní vliv na příchod cizinců na české území (ale i emigraci) měl rok 1948 a období socialismu v Československu. Pracovní síla ze zahraničí přicházela na základě vzájemných dohod socialistických republik. Nejvýraznější bylo zaměstnávání osob z Polské lidové republiky. V roce 1964 bylo na území Československa zaměstnáno asi 4 tis. polských občanů, v roce 1970 to bylo 15 tis. Nejvíce polských občanů bylo zaměstnáno v roce 1974 a to téměř 21 tis. Významné bylo také sezónní zaměstnávání mládeže, které každoročně přicházelo asi 45 tis. Další významnější příchod cizinců do Československa znamenaly dohody o odborné přípravě. Po dobu jejich trvání bylo přijato 23 tis. kubánských občanů, přes 30 tis. vietnamských žáků a praktikantů. Vietnamští občané byli také zaměstnáváni v textilním a chemickém průmyslu, jejich maximum bylo 27 100 na konci roku 1983. (Boušková, 1998)

Po roce 1989 nastalo oživení pracovní i celkové imigrace. Došlo k velké liberalizaci v rámci migrační politiky. Cizinci, kteří přijížděli do Československa za prací, často vyřizovali formality až po příjezdu. Ani na nelegální práci cizinců nebylo státem nahlíženo jako na velký problém. (Drbohlav, 2010)

5.2. Vývoj mezi lety 1993–2003

Po rozdělení Československa nastává změna v nahlížení na Slováky na trhu práce v ČR. Na českém trhu se tak objevila zcela nová, jednoznačně nejpočetnější, skupina cizinců. Z celkových 51 648 cizinců zaměstnaných v ČR bylo na úřadech práce evidováno 23 367 Slováků. Zcela jistě jich ale bylo více, protože pro rok 1993 nejsou dostupná data o cizincích s živnostenským oprávněním. (Horáková, 2003)

Nejvyšší celková zaměstnanost cizinců v ČR v tomto období byla na konci roku 1997, jak ukazuje tabulka 1. Celkem to bylo 194 296 cizinců, což tvořilo 3,78 % pracovní síly. To byl také maximální podíl na pracovní síle ČR, které cizinci mezi lety 1993–2003 dosáhli. Česká ekonomika vstoupila v roce 1997 do recese, na pracovním trhu se to projevilo zvyšováním míry nezaměstnanosti až k hranici 10 % a poklesu počtu volných míst. (MPSV, 1997, 2000, 2003) Zhoršená ekonomická situace stojí za výrazným poklesem celkové zaměstnanosti cizinců v ČR během roku 1998 a stagnaci tohoto počtu v následujících letech.

Jak je již zmíněno výše, Slováci se po roce 1993 stali nejzastoupenější skupinou cizinců na českém trhu práce. To platilo po celé období 1993–2003. Jejich maximální počet přesáhl 77 tisíc, k čemuž došlo v předkrizovém roce 1997. (Horáková, 2005)

V tabulce 2 můžeme vidět porovnání 10 prvních zemí v počtu zaměstnaných cizinců podle státní příslušnosti. A to konkrétně ke konci roku 1995, kdy jsou k dispozici úplná data, ke konci rekordního roku 1997 a na konci období v roce 2003. Zformovala se jasná první čtveřice zdrojových zemí pracovní migrace. Slovensko na prvním místě následuje druhá Ukrajina. Na třetím místě v roce 1995 bylo Polsko, které ale později přeskočil Vietnam. Výrazně posílilo také zastoupení pracovní síly z Bulharska. To si z 9. místa v roce 1995 polepšilo na 5. místo. V top 10 se ve všech třech sledovaných letech udrželi ještě Německo, Rusko a Spojené státy americké.

Všechny země kromě Polska, které byly v roce 2003 v tabulce 2 v top 10, zaznamenaly v období 1995–2003 přírůstek mezi zaměstnanými v ČR, jak je patrné z tabulky 3. Celkový počet evidovaných Poláků zaměstnaných u nás klesl o 3 871. V ČR jich tak oproti roku 1995 v roce 2003 (legálně) pracovalo jen 69 %. Největší absolutní přírůstek byl zaznamenán u Ukrajinců a Vietnamců. U pracujících z Moldavska vzrostl jejich počet mezi lety 1995–2003 více než 10krát a dostali se tak na 9. místo v pořadí za rok 2003.

Tabulka 1: Zaměstnanost cizinců v ČR v letech 1994–2003

rok	PP k zaměstnání	občané SR (ÚP)	cizinci s ŽO	CZ cizinců	podíl na PS [%]
1994	32 871	39 209	18 650	90 730	1,74
1995	52 536	59 323	36 996	148 855	2,85
1996	71 002	72 244	45 499	188 745	3,56
1997	61 044	69 723	63 529	194 296	3,78
1998	49 927	61 320	44 962	156 209	3,02
1999	40 312	53 154	58 386	151 852	2,92
2000	40 080	63 567	61 340	164 987	3,17
2001	40 097	63 555	64 000	167 652	3,23
2002	44 621	56 558	60 532	161 711	3,08
2003	47 704	58 034	62 293	168 031	3,19

Pramen: Horáková, M. (2005): Mezinárodní pracovní migrace v ČR, Bulletin č. 14, vlastní zpracování
 Vysvětlivky: PP – platná povolení, ÚP – evidence úřadu práce, ŽO – živnostenské oprávnění, CZ – celková zaměstnanost, PS – pracovní síla

Tabulka 2: Zaměstnaní cizinci v ČR podle státní příslušnosti v letech 1995, 1997 a 2003

pořadí	1995		1997		2003	
	země	počet cizinců	země	počet cizinců	země	počet cizinců
1.	Slovensko	62 272	Slovensko	77 294	Slovensko	66 176
2.	Ukrajina	27 557	Ukrajina	33 862	Ukrajina	41 241
3.	Polsko	12 400	Vietnam	24 863	Vietnam	21 201
4.	Vietnam	8 092	Polsko	14 574	Polsko	8 529
5.	Německo	2 067	Bulharsko	3 994	Bulharsko	2 884
6.	USA	1 886	Německo	2 986	Rusko	2 489
7.	V. Británie	1 273	Bělorusko	2 580	Německo	2 417
8.	Srbsko*	1 254	USA	2 056	USA	2 026
9.	Bulharsko	990	Moldavsko	2 021	Moldavsko	1 908
10.	Rusko	973	Rusko	2 018	Srbsko*	1 675

Pramen: Horáková, M. (2005): Mezinárodní pracovní migrace v ČR, Bulletin č. 14, vlastní zpracování
 Vysvětlivky: * Srbsko společně s Černou Horou

Tabulka 3: Přírůstek zaměstnanosti cizinců v ČR mezi lety 1995–2003 (top 10 v roce 2003)

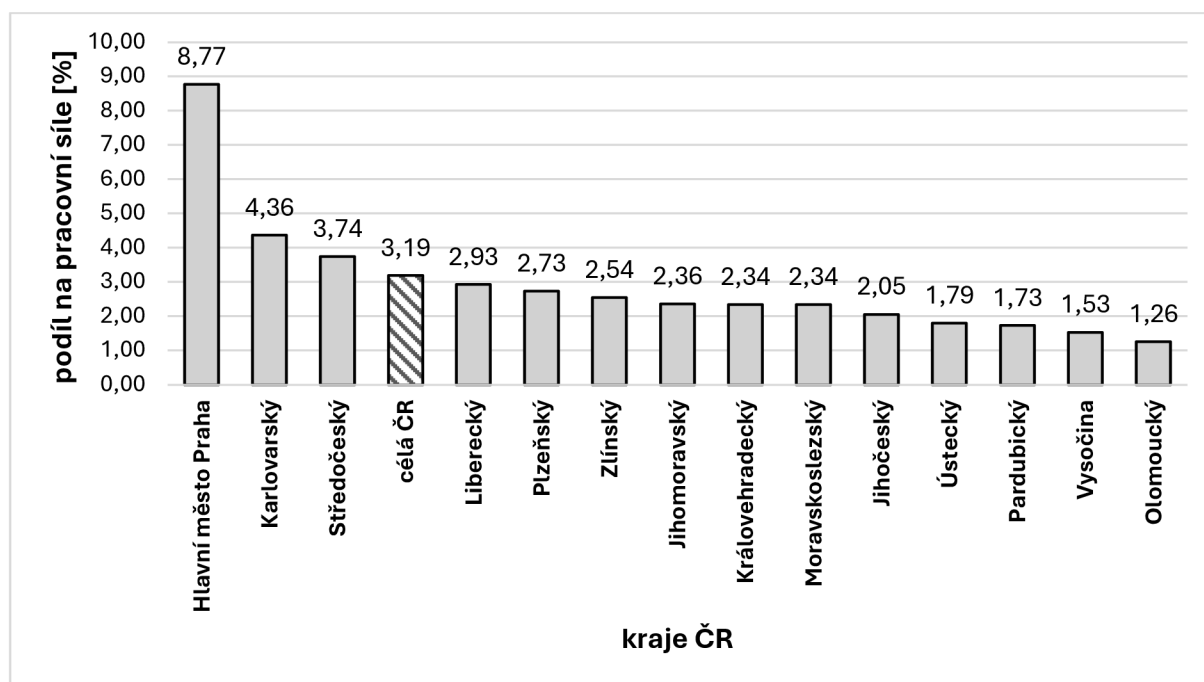
pořadí 2003	země	2003	1995	přírůstek	Index změny
1.	Slovensko	66 176	62 272	3 904	106,3
2.	Ukrajina	41 241	27 557	13 684	149,7
3.	Vietnam	21 201	8 092	13 109	262,0
4.	Polsko	8 529	12 400	-3 871	68,8
5.	Bulharsko	2 884	990	1 894	291,3
6.	Rusko	2 489	973	1 516	255,8
7.	Německo	2 417	2 067	350	116,9
8.	Spojené státy americké	2 026	1 886	140	107,4
9.	Moldavsko	1 908	183	1 725	1042,6
10.	Srbsko a Černá Hora	1 675	1 254	421	133,6

Pramen: Horáková, M. (2005) Mezinárodní pracovní migrace v ČR, Bulletin č. 14, vlastní výpočet

Co se týče prostorového rozmístění v rámci ČR, téměř třetina cizinců byla na konci roku 2003 zaměstnána na území Prahy. Tam jejich podíl na pracovní síle činil 8,77 %. V ostatních krajích nebyl podíl cizinců na pracovní síle natolik výrazný, jak můžeme vidět na obrázku 1. Kromě Prahy byl podíl cizinců na pracovní síle vyšší než celorepublikový podíl 3,19 % také v Karlovarském kraji (4,36 %) a Středočeském kraji (3,74 %). Nejmenší zastoupení cizinců pak bylo v kraji Olomouckém. Pokud se podíváme na úroveň okresů, tak zcela jasně největší podíl na pracovní síle měli cizinci v okrese Mladá Boleslav (9,11 %). Důvodem k tomu je zaměstnávání cizinců v závodě Škoda Auto. Další vysoký podíl byl zaznamenán v okresech Praha-východ (7,60 %) a Cheb (7,08 %).

V kartogramu na obrázku 2 můžeme vidět, že vyšší podíl cizinců na trhu práce v Praze má prostorový vliv i na její zázemí – tedy okresy Praha-východ a Praha-západ. V okrese Cheb stojí za velkým podílem cizinců na pracovní síle především cizinci se živnostenským oprávněním, kterých zde na konci roku 2003 bylo 2 221, tedy 2/3 všech evidovaných cizinců pracujících na území tohoto okresu. Podobně jsou na tom také další okresy v západních Čechách jako Karlovy Vary nebo Tachov. (Horáková, 2003)

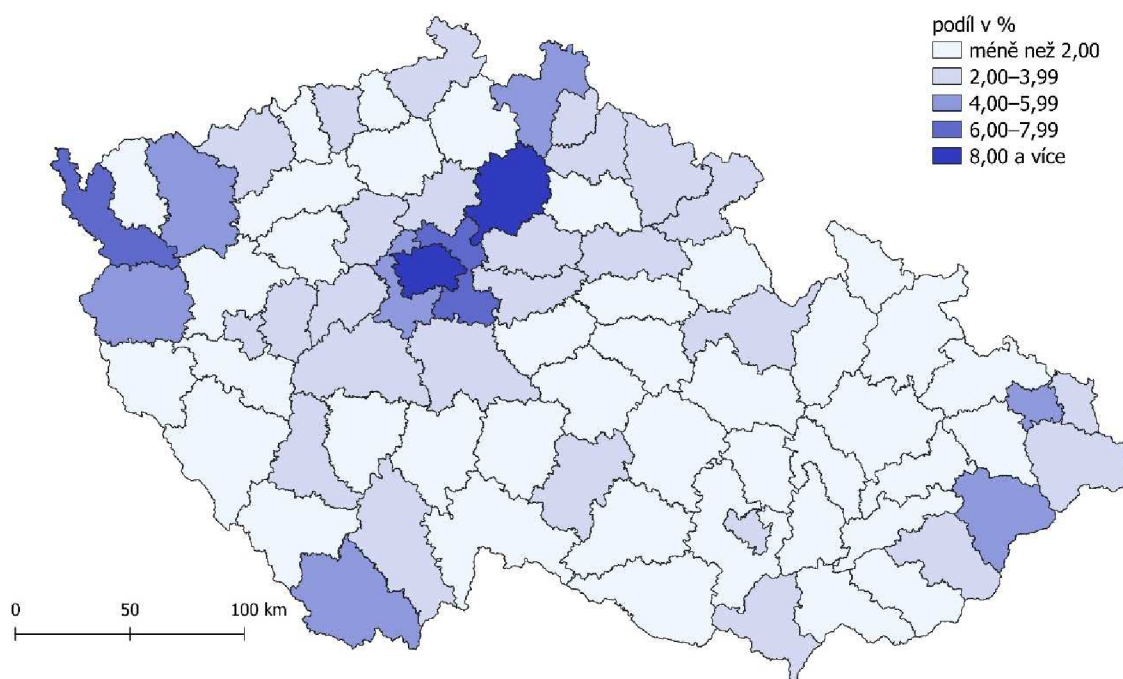
Okresy Vsetín a Ostrava-město mají nejvýraznější podíl cizinců na pracovní síle ve východní části ČR. Zcela očekávaně zde tvoří největší část zaměstnaných cizinců Slováci, a to hlavně díky blízkosti slovenské hranice. To ostatně platí prakticky na celém území Moravy. (Horáková, 2005)

Obrázek 1: Podíl cizinců na pracovní síle v krajích ČR na konci roku 2003

Pramen: Horáková, M. (2003): Mezinárodní pracovní migrace v ČR, Bulletin č. 12, vlastní zpracování

Podíl cizinců na pracovní síle v okresech ČR v roce 2003

Obrázek 2: Podíl cizinců na pracovní síle v okresech České republiky v roce 2003

Pramen: Horáková, M. (2003): Mezinárodní pracovní migrace v ČR, Bulletin č. 12, vlastní zpracování

5.3. Vývoj mezi lety 2004-2014

Vstup do Evropské unie v roce 2004 znamenal jak legislativní změny v zaměstnávání občanů EU/EHP a Švýcarska, ale hlavně impuls pro další příchod cizinců na český pracovní trh. Počet cizinců pracujících u nás tak stoupal, a to až do roku 2008, kdy bylo v ČR oficiálně zaměstnáno 361 709 cizinců (Horáková, 2012).

Pokles v následujících letech, který je vidět v tabulce 4, byl způsoben globální hospodářskou krizí. Mezi lety 2008 a 2009 došlo k poklesu zaměstnaných cizinců u nás o 43 tisíc. Celkový počet nezaměstnaných u nás v témže období vzrostl o 186,9 tisíc (MPSV, 2009). Můžeme tedy vyvodit, že se ve velké míře propouštění dotklo právě zahraničních pracovníků.

V reakci na ekonomickou krizi byla ČR nucena učinit řadu restriktivních opatření týkajících se jak cizinců obecně, tak i jejich zaměstnávání. Například bylo dočasně pozastaveno přijímání žádostí o vízum k pobytu nad 90 dnů v Mongolsku, Thajsku, Vietnamu a také na Ukrajině. (Drbohlav, 2010)

Po roce 2011 nejsou kvůli změnám na Ministerstvu práce a sociálních věcí přesné počty cizinců zaměstnaných u nás k dispozici. (ČSÚ, 2023b) Podle kvalifikovaných odhadů MPSV bylo v roce 2014 v evidenci Úřadu práce ČR 261 tis. cizinců, MPO evidovalo 83,5 tis. cizinců s platným živnostenským oprávněním. Celkový odhad zaměstnanosti cizinců u nás v roce 2014 byl 344,6 tisíc (Chytil, 2016).

Tabulka 4: Zaměstnanost cizinců v ČR v letech 2004–2011

rok	cizinci z TZ	občané SR (ÚP)	občané EU*	cizinci s ŽO	CZ cizinců	podíl na PS [%]
2004	35 144	59 818	13 022	65 219	173 203	3,30
2005	57 869	75 297	18 570	67 246	218 982	4,04
2006	68 229	91 355	25 491	65 722	250 797	4,56
2007	95 491	101 233	43 518	68 785	309 027	5,57
2008	143 450	100 223	40 878	77 158	361 709	6,43
2009	91 394	98 192	41 123	87 753	318 462	5,58
2010	71 370	100 727	43 270	90 983	306 350	5,36
2011	63 302	106 425	48 135	93 059	310 921	5,45

Pramen: Horáková, M. (2012): Mezinárodní pracovní migrace v ČR, Bulletin č. 28, vlastní výpočet

Vysvětlivky: TZ - třetí země; ÚP - evidence úřadu práce; EU* - společně se státy EHP, Švýcarskem, bez SR; ŽO - živnostenské oprávnění; CZ - celková zaměstnanost; PS - pracovní síla

Stejně jako v období 1993–2003 je první čtvrtě zemí, odkud nejčastěji pocházejí cizinci pracující u nás, konstantní - Slovensko, Ukrajina, Vietnam a Polsko. V top 10 zemích se ve všech letech v tabulce 5 umístili ještě Bulharsko, Rusko a Německo. Extrémní byl vývoj u cizinců z Mongolska. V roce 2008 bylo na českém trhu práce zaměstnáno 13 157 Mongolů, což je 7,4krát více než v roce 2004. Již v následujícím roce 2009 se kvůli hospodářské krizi jejich počet snížil na třetinu.

I když hospodářská krize měla negativní dopad na počet cizinců zaměstnaných u nás, celkově došlo v období mezi lety 2004 a 2011 k nárůstu. Stejný trend můžeme pozorovat i u většiny jednotlivých státních příslušností. To můžeme vidět v tabulce 6. Největší absolutní přírůstek zaznamenaly země z první čtyřky. Z top 10 v roce 2011 však největší relativní přírůstek nastal u státních příslušníků Rumunska, jejichž počet se zvýšil 8,54krát. Zaměstnávání cizinců z Rumunska a Bulharska tak bylo zcela jasně trendem druhé poloviny tohoto období.

Tabulka 5: Zaměstnaní cizinci v ČR podle státní příslušnosti v letech 2004, 2008 a 2011

pořadí	2004		2008		2011	
	země	počet cizinců	země	počet cizinců	země	počet cizinců
1.	Slovensko	68 575	Slovensko	109 478	Slovensko	117 831
2.	Ukrajina	41 889	Ukrajina	102 285	Ukrajina	68 950
3.	Vietnam	22 229	Vietnam	48 393	Vietnam	32 145
4.	Polsko	10 133	Polsko	22 044	Polsko	21 430
5.	Bulharsko	2 764	Mongolsko	13 157	Bulharsko	8 148
6.	Rusko	2 689	Moldavsko	9 748	Rumunsko	6 817
7.	Moldavsko	1 933	Bulharsko	6 066	Rusko	5 644
8.	USA	1 804	Rusko	4 576	Německo	4 830
9.	Mongolsko	1 789	Německo	4 135	Moldavsko	4 228
10.	Německo	1 789	Rumunsko	3 876	V. Británie	3 654

Pramen: Horáková, M., Mezinárodní pracovní migrace v ČR, Bulletin č. 28 (2012), vlastní zpracování

Tabulka 6: Přírůstek zaměstnanosti cizinců v ČR mezi lety 2004–2011 (top 10 v roce 2011)

pořadí 2011	země	2011	2004	přírůstek	index
1.	Slovensko	117 831	68 575	49 256	1,72
2.	Ukrajina	68 950	41 885	27 065	1,65
3.	Vietnam	32 145	22 229	9 916	1,45
4.	Polsko	21 430	10 133	11 297	2,11
5.	Bulharsko	8 148	2 764	5 384	2,95
6.	Rumunsko	6 817	798	6 019	8,54
7.	Rusko	5 644	2 689	2 955	2,10
8.	Německo	4 830	2 406	2 424	2,01
9.	Moldavsko	4 228	1 933	2 295	2,19
10.	V. Británie	3 654	1 261	2 393	2,90

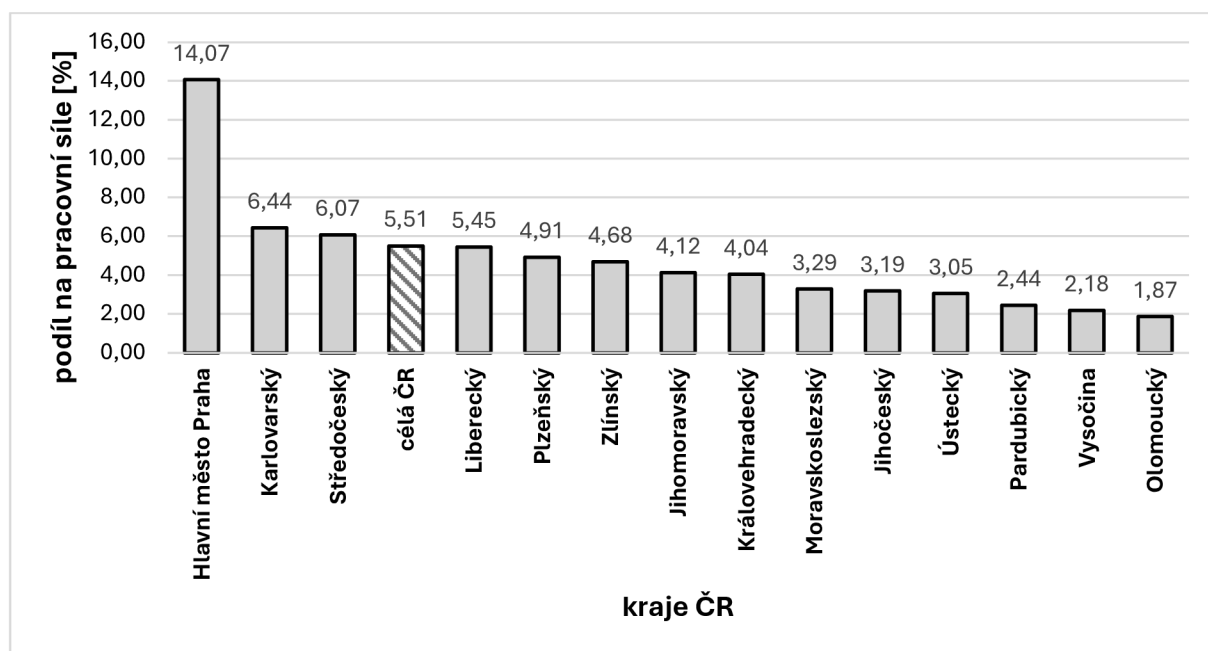
Pramen: Horáková, M., Mezinárodní pracovní migrace v ČR, Bulletin č. 28 (2012); vlastní výpočet

V Praze bylo k 31. 12 2011 zaměstnáno 35,56 % všech cizinců na českém pracovním trhu. Mírně se tak zvýšil poměr vůči zbytku ČR. Vzhledem k tomu, že byl růst počtu cizinců pracujících u nás výrazně rychlejší než demografický růst, došlo ke zvýšení jejich podílu na pracovní síle. Jak je vidět na obrázku 3, byl tento podíl nejvýraznější právě v Praze, kde cizinci tvořili 14,07 % pracovní síly. To je oproti 8,77 % z konce roku 2003 nárůst o 5,30 p. b.

Oproti celé ČR (5,45 %) byl podíl cizinců na pracovním trhu vyšší v krajích Plzeňském (6,44 %), Středočeském (6,07 %) a Karlovarském (5,51 %). Nejmenší podíl cizinců na pracovní síle byl v Olomouckém kraji, ale i zde došlo ke zvýšení tohoto podílu oproti roku 2003 (o 0,61 p. b.). Ten se zvýšil ve všech krajích České republiky s výjimkou toho Zlínského (pokles o 0,10 p. b.). Za poklesem ve Zlínském kraji stojí především velký pokles v okrese Vsetín. Počet cizinců na trhu práce se snížil o 37,14 % (absolutně -1 201). Pokles nastal ještě v okrese Prostějov, nikoliv však tak výrazný jako v okrese Vsetín. V ostatních okresech se podíl cizinců na pracovní síle zvýšil, jak můžeme vidět na obrázku 5.

Prostorové rozložení v rámci okresů ČR dokumentuje obrázek 4. Celkem v 10 okresech kromě Hlavního města Prahy přesáhl podíl cizinců na pracovní síle 6 %. Konkrétně tomu tak bylo v okresech Mladá Boleslav (12,51 %), Praha-východ (11,60 %), Plzeň-město (10,57 %), Brno-město (8,71 %), Cheb (8,02 %), Liberec (7,28 %), Pardubice (6,95 %), Tachov (6,91 %), Karlovy Vary (6,10 %) a Kolín (6,02 %). Na konci roku 2003 to byly okresy pouze 3.

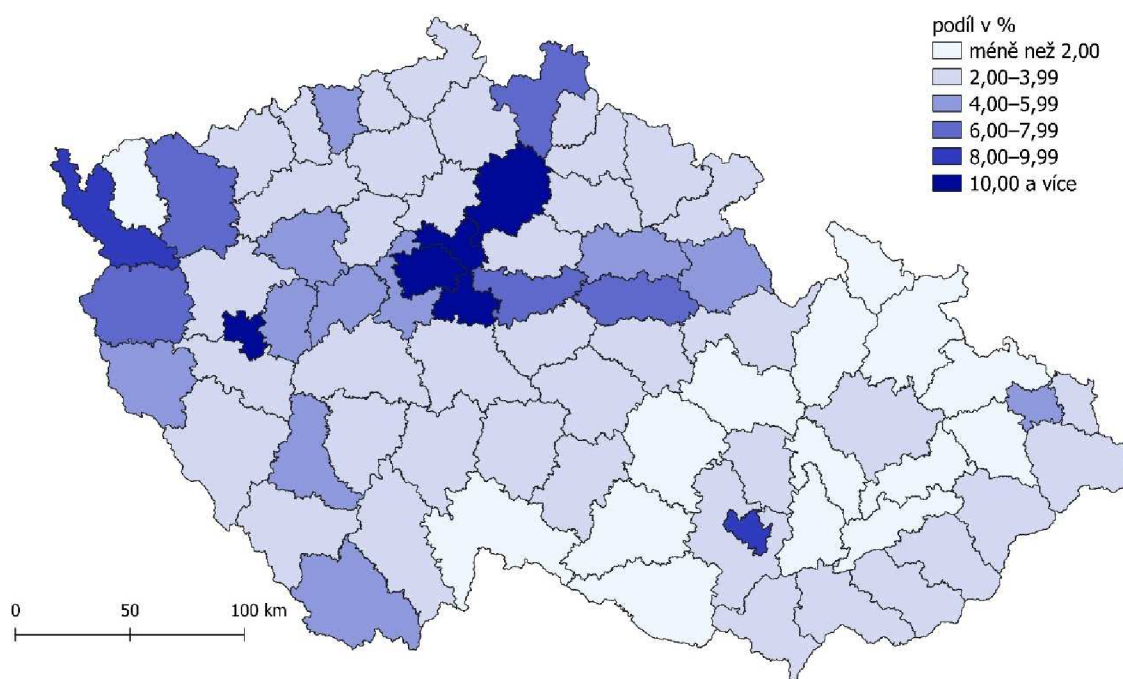
Zcela jasně můžeme pozorovat vliv velkých měst na zaměstnanost cizinců. Nejvyšší podíly jsou v Praze a jejím zázemí, Plzni, Brně, ale také Ostravě. Výraznější podíl cizinců na pracovní síle má také aglomerace Pardubice - Hradec Králové a Liberecko. Zcela jasně se také promítá význam zaměstnávání cizinců na Mladoboleslavsku. Vyšší podíl cizinců na pracovní síle je vidět také při hranici s Německem, a to především v Karlovarském a Plzeňském kraji. Zde za vysokým podílem cizinců stojí velký počet vydaných živnostenských oprávnění (Horáková, 2012).

Obrázek 3: Podíl cizinců na pracovní síle v krajích ČR na konci roku 2011

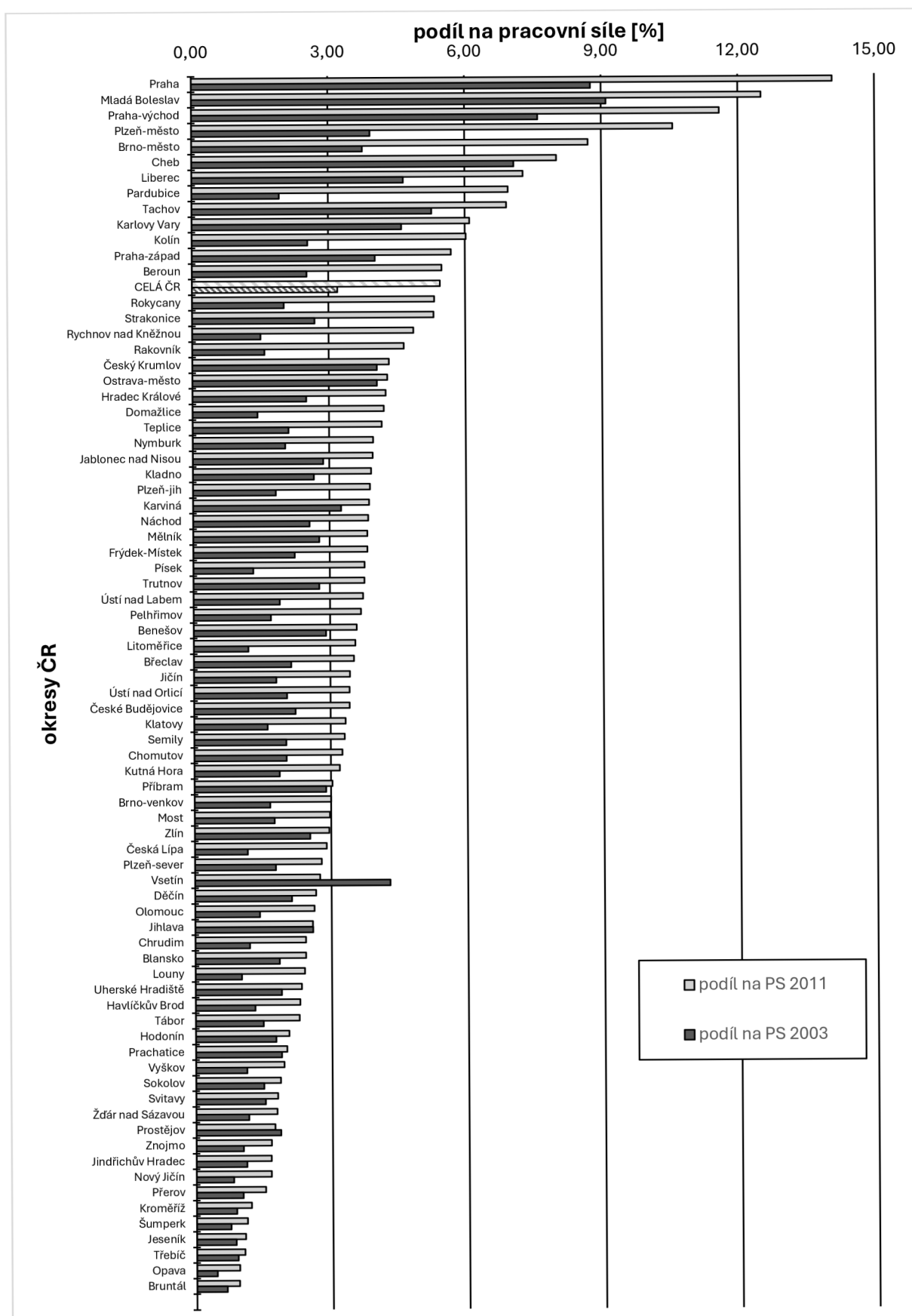
Pramen: Horáková, M., Mezinárodní pracovní migrace v ČR, Bulletin č. 28 (2012), vlastní zpracování

Podíl cizinců na pracovní síle v okresech ČR v roce 2011

Obrázek 4: Podíl cizinců na pracovní síle v okresech České republiky v roce 2011

Pramen: Horáková, M., Mezinárodní pracovní migrace v ČR, Bulletin č. 28 (2012), vlastní zpracování

Obrázek 5: Podíl cizinců na pracovní síle v okresech ČR k 31. 12. 2003 a 2011
 Pramen: Horáková, M., Mezinárodní pracovní migrace v ČR, Bulletin č. 12, č. 28, vlastní zpracování

6. Cizinci na českém trhu práce v období 2015–2022

Od roku 2015, kdy opět máme data o zaměstnanosti cizinců v ČR, jejich celková zaměstnanost neustále roste, a to i přes covidovou krizi. Mezi lety 2015– 2022 se jejich počet více než zdvojnásobil. K 31. 12. 2015 bylo v ČR evidováno 406 997 zaměstnaných cizinců a do konce roku 2022 se jejich počet více než zdvojnásobil na 904 983. Na konci roku 2023 se jejich počet ještě více přiblížil k hranici 1 milionu, a to na 942 328 (ČSÚ, 2024a).

Protože pro toto období nemáme data o pracovní síle jsou relativní data vztažena vůči populaci v produktivním věku (15–64 let), která v naprosté většině pracovní sílu tvoří. I zde můžeme pozorovat, jak významný byl nárůst cizinců na českém pracovním trhu mezi lety 2015 a 2022. Zatímco v roce 2015 tvořili zaměstnaní cizinci 5,82 % obyvatel ve věku 15–64 let, v roce 2022 to bylo již 13,18 %, tedy zhruba každý osmý.

Rostl také počet cizinců s živnostenským oprávněním, tento růst však nebyl natolik významný jako růst počtu cizinců – zaměstnanců. Mezi lety 2015 – 2022 vzrostl počet platných živnostenských oprávnění vydaných cizincům o téměř 28 tis.

Tento nárůst můžeme přisuzovat ekonomické prosperitě a také situaci na trhu práce, kdy v ČR byl velmi nízký podíl nezaměstnaných osob, nízký počet uchazečů o zaměstnání a vysokému počtu volných pracovních pozic. V dubnu 2018 dokonce počet volných pracovních pozic převýšil celkový počet uchazečů o zaměstnání. (MPSV, 2018) Vzhledem k vyšší nabídce pracovních míst než poptávce po nich, se jeví zaměstnávání cizinců jednoznačným řešením. Dalším faktem, který hraje ve prospěch zahraničních zaměstnanců, je to, že velké množství nabízených volných pracovních pozic vyžaduje minimální vzdělání a tím pádem nabízí nižší pracovní ohodnocení, za které česká pracovní síla není ochotna pracovat. Např. na konci roku 2019 bylo zaměstnavateli nabízeno 340 957 volných pracovních míst, z čehož více než 300 tis. požadovalo nižší vzdělání než maturitní (MPSV, 2024b).

Tabulka 7: Zaměstnanost cizinců v ČR v letech 2015–2022

rok	cizinci z TZ	občané SR (ÚP)	občané EU*	cizinci s ŽO	CZ cizinců	podíl na obyv. 15–64
2015	77 802	150 317	95 016	83 862	406 997	5,82
2016	137 266	161 559	84 025	85 628	468 478	6,75
2017	141 817	177 059	153 471	87 228	559 575	8,11
2018	202 051	191 818	174 806	89 843	658 518	9,59
2019	238 134	201 952	181 784	93 781	715 651	10,44
2020	254 106	204 294	185 764	97 803	741 967	10,87
2021	300 454	209 273	192 103	102 422	804 252	12,09
2022	386 033	213 447	193 810	111 693	904 983	13,18

Pramen: MPSV (2024c): Zaměstnávání cizích státních příslušníků, ČSÚ (2024a): R303 Zaměstnanost cizinců podle státního občanství (stav k 31. 12.), vlastní výpočet

Vysvětlivky: TZ – třetí země; ÚP – evidence úřadu práce; EU* – společně se státy EHP, Švýcarskem, bez SR; ŽO – živnostenské oprávnění; CZ – celková zaměstnanost

6.1. Struktura cizinců podle státní příslušnosti

Do tohoto období vstupuje český trh práce se stejnou top 4 jako v letech předchozích. V tabulce však vidíme, že vývoj do roku 2022 znamenal četné změny ve struktuře zaměstnaných cizinců podle státní příslušnosti, jak je zachyceno v tabulce 8. Na prvním a druhém místě v zaměstnanosti u nás byli Slováci a Ukrajinci. Počet Slováků pracujících u nás z odhadovaných 164,7 tis. v roce 2015 vzrostl na 236,4 tis. na konci roku 2022. Jejich růst však nebyl natolik výrazný jako u některých jiných státních příslušností. Například Ukrajinců bylo v ČR zaměstnáno téměř čtyřikrát více než byl odhad jejich zaměstnanosti na konci roku 2015. Tento nárůst je výrazně ovlivněn situací na východě Ukrajiny, a znamenal to, že se v roce 2022 Ukrajinci stali nejčastěji zaměstnávanými cizinci na území České republiky. Ukrajinské (pracovní) migraci do České republiky je věnována samostatná část této práce. I nadále zůstávají významnými zdrojovými zeměmi pracovní migrace Polsko a Vietnam.

V návaznosti na trend zvýšení zaměstnanosti cizinců z Rumunska a Bulharska se tyto dvě země dostali na stejnou úroveň významu pro zaměstnávání cizinců na území ČR jako Polsko a Vietnam. V ČR pracuje také větší počet občanů Ruska, příchod nových pracovníků z této země a Běloruska, je však v souvislosti s válkou na Ukrajině omezen. Výrazněji přibýlo také Maďarů a Mongolů, jejichž počet se kvůli globální ekonomické krizi v roce 2008 drasticky snížil. V současné době jich však opět přibývá a na konci roku 2022 jich v ČR pracovalo přes 8 tisíc.

Tabulka 8: Zaměstnanost cizinců v ČR podle státní příslušnosti v letech 2015, 2019 a 2022

pořadí	2015*		2019		2022	
	země	počet cizinců	země	počet cizinců	země	počet cizinců
1.	Slovensko	164 710	Slovensko	220 987	Ukrajina	300 889
2.	Ukrajina	64 643	Ukrajina	167 038	Slovensko	236 430
3.	Vietnam	28 026	Polsko	49 080	Polsko	52 072
4.	Polsko	27 116	Rumunsko	46 724	Rumunsko	49 269
5.	Rumunsko	23 914	Bulharsko	37 546	Bulharsko	39 071
6.	Bulharsko	21 240	Vietnam	34 668	Vietnam	38 029
7.	Rusko	9 070	Rusko	20 358	Maďarsko	25 438
8.	Německo	6 704	Maďarsko	19 982	Rusko	24 923
9.	Maďarsko	6 574	Německo	8 366	Německo	8 787
10.	V. Británie	4 744	Mongolsko	6 432	Mongolsko	8 255

Pramen: ČSÚ (2024a): Zaměstnanost cizinců podle státního občanství, vlastní zpracování

Vysvětlivky: *kvalifikovaný odhad počtu

Trendem posledních let je zaměstnávání cizinců z méně tradičních zdrojových zemí pro pracovní migraci. Těmi nejvýraznějšími jsou Indie, Filipíny a Kazachstán. Příchod zaměstnanců z těchto zemí je podpořen vládními programy. Jak můžeme vidět v tabulce 9, mají tyto země výraznější nárůsty v počtu jejich občanů pracujících v ČR než některé tradičnější zdrojové země. Výrazný je také jejich celkový přírůstek, kdy Filipínců ke konci roku 2022 pracovalo 12krát více než na konci roku 2015, u Indů to bylo téměř pětkrát více.

Můžeme si také všimnout úbytku u občanů Velké Británie a Severního Irsku po výstupu z EU, neboť občané této země přišli Brexitem o výhodné podmínky pro vstup na český pracovní trh. Vidíme také opuštění trendu z období 2004–2015 v zaměstnávání občanů Rumunska a Bulharska. Jejich meziroční přírůstky se postupem let snižují a v roce 2022 došlo dokonce oproti předchozímu roku k poklesu jejich počtu.

Tabulka 9: Meziroční změny počtu zaměstnaných cizinců podle státní příslušnosti mezi lety 2015-2022

Země	změna 2016*	změna 2017*	změna 2018	změna 2019	změna 2020	změna 2021	změna 2022	celková změna
Slovensko	107,46	109,36	108,24	105,47	101,61	102,80	102,42	143,54
Ukrajina	118,68	134,83	138,21	116,84	109,93	120,23	136,29	465,46
Vietnam	103,40	108,96	106,81	102,78	100,69	105,31	103,46	135,69
Polsko	124,00	123,48	114,26	103,45	100,47	101,26	104,29	192,03
Rumunsko	137,06	124,93	111,91	101,96	102,01	103,48	99,90	206,03
Bulharsko	128,53	121,44	109,41	103,51	103,99	102,64	97,50	183,95
Rusko	121,17	126,80	127,04	115,00	103,15	109,82	108,07	274,79
Německo	105,79	106,16	107,64	103,23	99,89	101,53	103,56	131,07
Maďarsko	172,53	140,30	118,80	105,70	107,88	113,20	104,25	386,95
V. Británie	103,35	111,14	110,13	106,03	99,47	97,74	97,87	127,61
Mongolsko	126,79	136,06	127,43	109,46	109,08	108,82	108,12	308,83
Indie	129,63	137,56	143,43	122,52	101,95	119,12	131,01	498,60
Filipíny	127,41	173,68	168,91	139,86	116,84	131,65	150,15	1 207,29
Kazachstán	122,84	133,08	135,29	121,27	97,67	113,07	115,42	341,90

Pramen: ČSÚ (2024a): Zaměstnanost cizinců podle státního občanství, vlastní výpočet

Vysvětlivky: *kvalifikovaný odhad počtu zaměstnaných cizinců

6.2. Struktura cizinců podle okresů a krajů ČR

Ve všech krajích České republiky došlo mezi lety 2015 – 2022 k nárůstu počtu cizinců pracujících na jejich území. Vývoj v jednotlivých letech období můžeme sledovat v tabulce 10. Absolutně nejvyšší hodnoty na konci roku 2022 mají Hlavní město Praha (283 205), Středočeský kraj (148 625), Jihomoravský kraj (100 417) a Plzeňský kraj (83 737). Nejméně cizinců je zaměstnáno v Olomouckém kraji, v roce 2022 to bylo 18 463.

Největší meziroční absolutní nárůst byl zaznamenán v Hlavním městě Praha, kde se počet zaměstnaných cizinců mezi koncem roku 2017 a koncem roku 2018 zvýšil o 40,1 tis. V tomto období pozorujeme všech krajích celkový i meziroční nárůst cizinců na trhu práce. Výjimkou je rok 2020, kdy v souvislosti s pandemií Covidu-19 došlo k meziročnímu poklesu zaměstnaných cizinců v Praze o 4 081 a v Moravskoslezském kraji o 8 osob. V tomto roce byl celorepublikový nárůst, tak i nárůst v ostatních krajích pomalejší.

Tabulka 10: Počet zaměstnaných cizinců v krajích ČR v letech 2015-2022

kraje ČR	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hl. m. Praha	142 142	150 870	185 838	225 999	249 667	245 586	264 510	283 205
Středočeský	61 678	73 987	87 904	102 131	111 029	118 908	133 690	148 625
Jihočeský	13 472	16 015	18 181	21 904	23 541	26 422	28 864	34 289
Plzeňský	34 732	42 631	51 901	59 933	63 570	68 670	75 830	83 737
Karlovarský	10 579	13 249	15 453	17 026	17 639	18 966	20 562	23 715
Ústecký	15 116	17 833	21 018	25 773	27 931	30 287	30 468	35 238
Liberecký	13 814	15 159	17 841	20 118	21 708	23 550	24 905	27 458
Královehradecký	12 827	17 141	20 355	23 592	25 040	25 869	27 197	32 380
Pardubický	12 747	16 496	19 404	23 454	26 525	26 874	28 339	32 132
Vysočina	7 343	9 313	11 822	13 705	14 103	15 344	17 438	21 093
Jihomoravský	44 623	52 072	58 959	66 373	71 890	77 631	85 518	100 417
Olomoucký	8 088	9 748	11 632	12 951	13 537	13 995	14 973	18 463
Zlínský	8 711	9 967	11 628	13 215	15 010	15 412	16 926	21 129
Moravskoslezský	21 234	24 036	27 646	32 345	34 461	34 453	35 032	43 102
celá ČR	407 106	468 517	559 582	658 519	715 651	741 967	804 252	904 983

Pramen: ČSÚ (2024b): R301 Zaměstnanost cizinců v regionech soudržnosti, krajích a okresech, vlastní zpracování

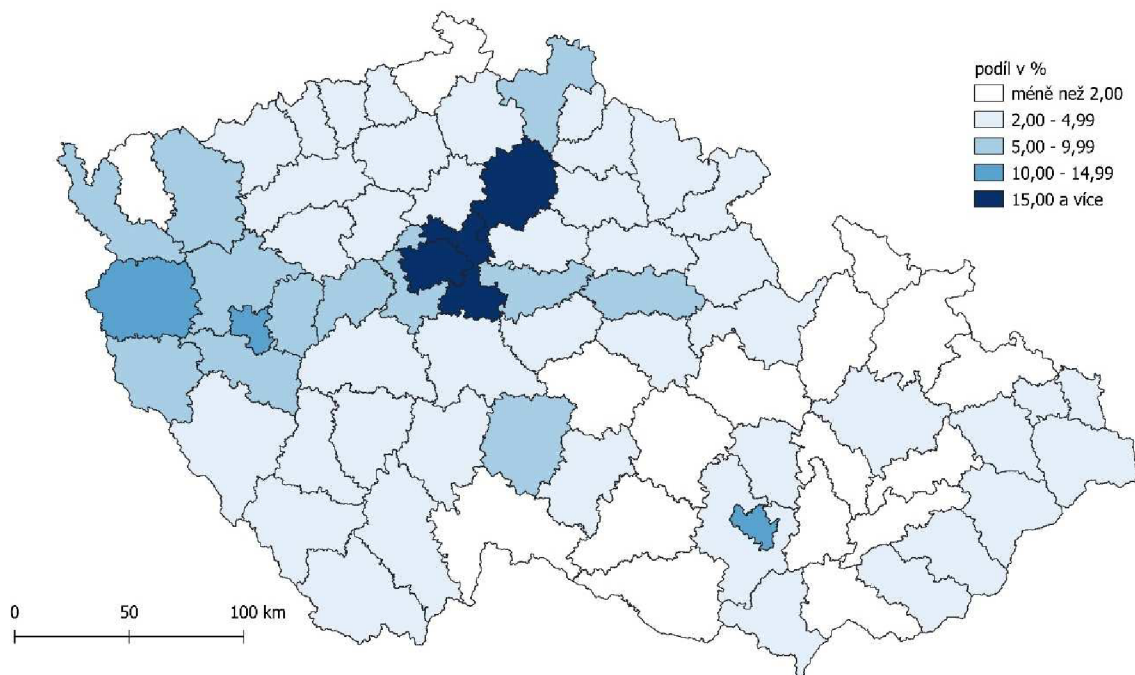
Na konci roku 2015 byl podíl zaměstnaných cizinců na obyvatelstvu v produktivním věku očekávatelně nejvyšší v Praze (16,82 %), okrese Praha-východ (17,28 %) a okrese Mladá Boleslav (15,84 %). V Čechách je vyšší podíl hlavně v okolí velkých měst jako je Praha, Plzeň, Liberec a Pardubice s Hradcem Králové. Tento efekt je ve zbytku republiky méně výrazný. Výjimkou je okres Brno-město, kde byl na konci roku podíl cizinců 12,32 %. Pull faktory pro vyšší zaměstnanost cizinců v Brně jsou význam a velikost města v rámci ČR, ale také průmyslová zóna Černovická terasa, která se na jeho území nachází. Další oblastí vyšší koncentrace pracujících cizinců jsou okresy Plzeňského a Karlovarského kraje při hranici s Německem, kde nejvýrazněji vystupuje okres Tachov (obr. 6).

Velký nárůst počtu cizinců pracujících v ČR mezi lety 2015–2022 se v různých okresech projevil různě výrazně. Podíl cizinců na obyvatelstvu ve věku 15–64 let se však zvedl napříč celou republikou. Podíl přes 20 % byl k 31. 12. 2022 v Praze, okresech Praha-východ, Mladá Boleslav, Brno-město, Plzeň-město a Tachov, jak můžeme vidět na obrázku 7. Vůbec nejvyšší byl tento podíl v okrese Tachov, kde zaměstnaní cizinci tvořili 57,16 % obyvatelstva ve věku 15–64 let. Tato hodnota je naprosto ojedinělá nejen v rámci západní části republiky, ale vyčnívá i nad okresy Praha, Praha-východ a Mladá Boleslav, ve kterých byl podíl zaměstnaných cizinců vždy vysoký. Konkrétně na konci roku 2022 byl v rozmezí 30–40 %.

Okres Tachov je tak zcela ojedinělým úkazem v rámci České republiky. Například přímo ve městě Tachov je každý třetí obyvatel cizinec. Za zvyšováním počtu cizinců stojí především výstavba nové průmyslové zóny, která přinesla snížení nezaměstnanosti, ale také potřebu příchodu nových zaměstnatelných osob, a to právě především ze zahraničí. Růst počtu cizinců byl navíc ještě umocněn příchodem uprchlíků z Ukrajiny. (Horáček, 2023)

Ke zvýšení podílu zaměstnaných cizinců docházelo prostorově především v okolí velkých měst, podél dálnice D5, a také v okrese Rychnov na Kněžnou, kde má výrazný vliv na celkovou zaměstnanost, ale také zaměstnanost cizinců závod Škoda Auto v Kvasínách.

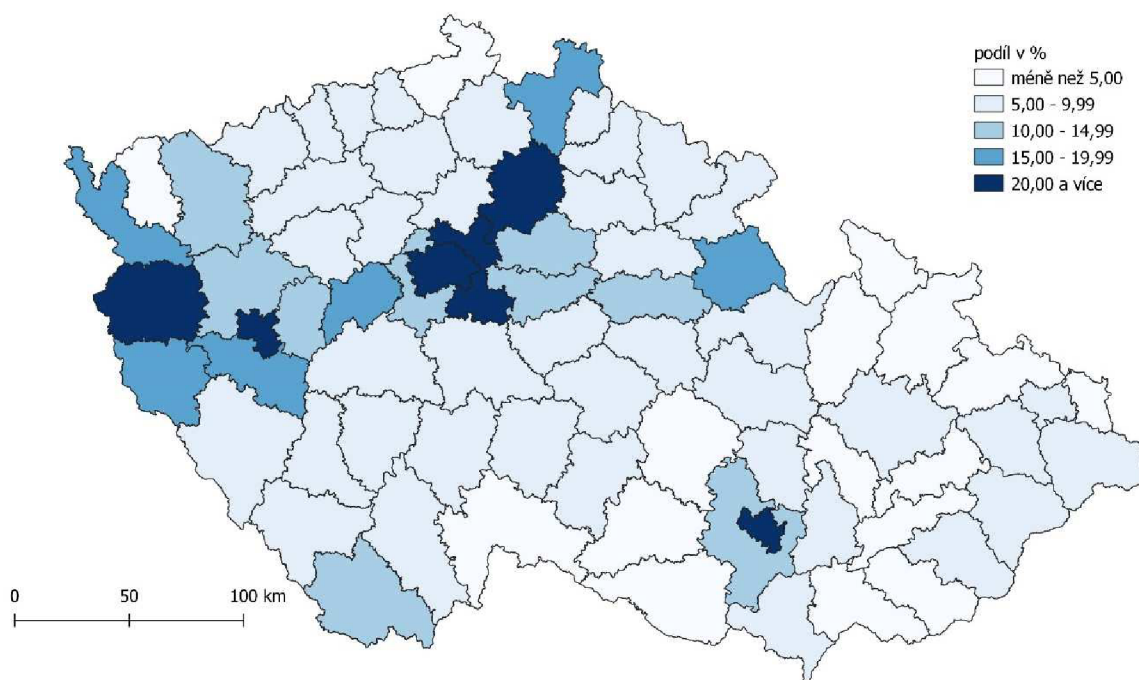
Podíl zaměstnaných cizinců na obyvatelstvu ve věku 15-64 let v roce 2015

Obrázek 6: Podíl zaměstnaných cizinců na obyvatelstvu ve věku 15–64 let v roce 2015

Pramen: ČSÚ (2024b): R301 Zaměstnanost cizinců v regionech soudržnosti, krajích a okresech, vlastní zpracování

Podíl zaměstnaných cizinců na obyvatelstvu ve věku 15-64 let v roce 2022

Obrázek 7: Podíl zaměstnaných cizinců na obyvatelstvu ve věku 15–64 let v roce 2022

Pramen: ČSÚ (2024b): R301 Zaměstnanost cizinců v regionech soudržnosti, krajích a okresech, vlastní zpracování

6.3. Struktura cizinců podle odvětví zaměstnání

Zaměstnanost cizinců evidovaných na úřadech práce v ekonomických sektorech je velmi podobná zaměstnanosti v ČR. Toto porovnání můžeme vidět v tabulce. Podíly zaměstnanosti cizinců v jednotlivých sektorech mezi lety 2015–2022 se od celkové zaměstnanosti v českém národním hospodářství lišili maximálně o jednotky procentních bodů. Pro cizince s živnostenským oprávněním nejsou data o jejich počtech podle odvětví volně dostupná.

Nejvíce cizinců je zaměstnáváno ve 3. sektoru – službách, a to více než polovina. Podíl cizinců zaměstnaných ve službách se dlouhodobě zvyšuje, mezi lety 2015 – 2022 se zvýšil o 4,67 p. b. Porovnáme-li, kolika procenty se podílí služby na celkové zaměstnanosti a na zaměstnanosti cizinců, vidíme, že je ve všech letech menší u cizinců. V průběhu období se však rozdíl začal minimalizovat (4,97 p. b. na konci roku 2014 a 2,06 p. b. na konci roku 2022). Naopak první a druhý sektor se na zaměstnanosti cizinců podílí více, než se podílí na celkové zaměstnanosti. A cizinci jsou zde důležitou součástí pracovní síly.

Jak můžeme vidět na obrázku 8, je zaměstnanost cizinců nejvyšší v průmyslu. Jsou to 3/4 zaměstnaných ve 2. sektoru a téměř třetina všech zaměstnaných cizinců. Počet zaměstnaných cizinců v průmyslu v období let 2015 – 2022 vzrostl z 80,5 tis. na 227,5 tis. (MPSV, 2024d)

Data pro zaměstnanost v odvětvích jsou však zkreslena. Nemalé množství cizinců je vedeno jako zaměstnaných v odvětví N – Administrativní a podpůrné činnosti podle CZ-NACE. Např. v roce 2022 bylo na úřadech práce vedeno 165 269 cizinců zaměstnaných v administrativních a podpůrných činnostech (ČSÚ, 2024c), podle výběrového šetření pracovních sil byl odhad všech zaměstnaných v tomto odvětví jen 116,4 tis (ČSÚ, 2023e).

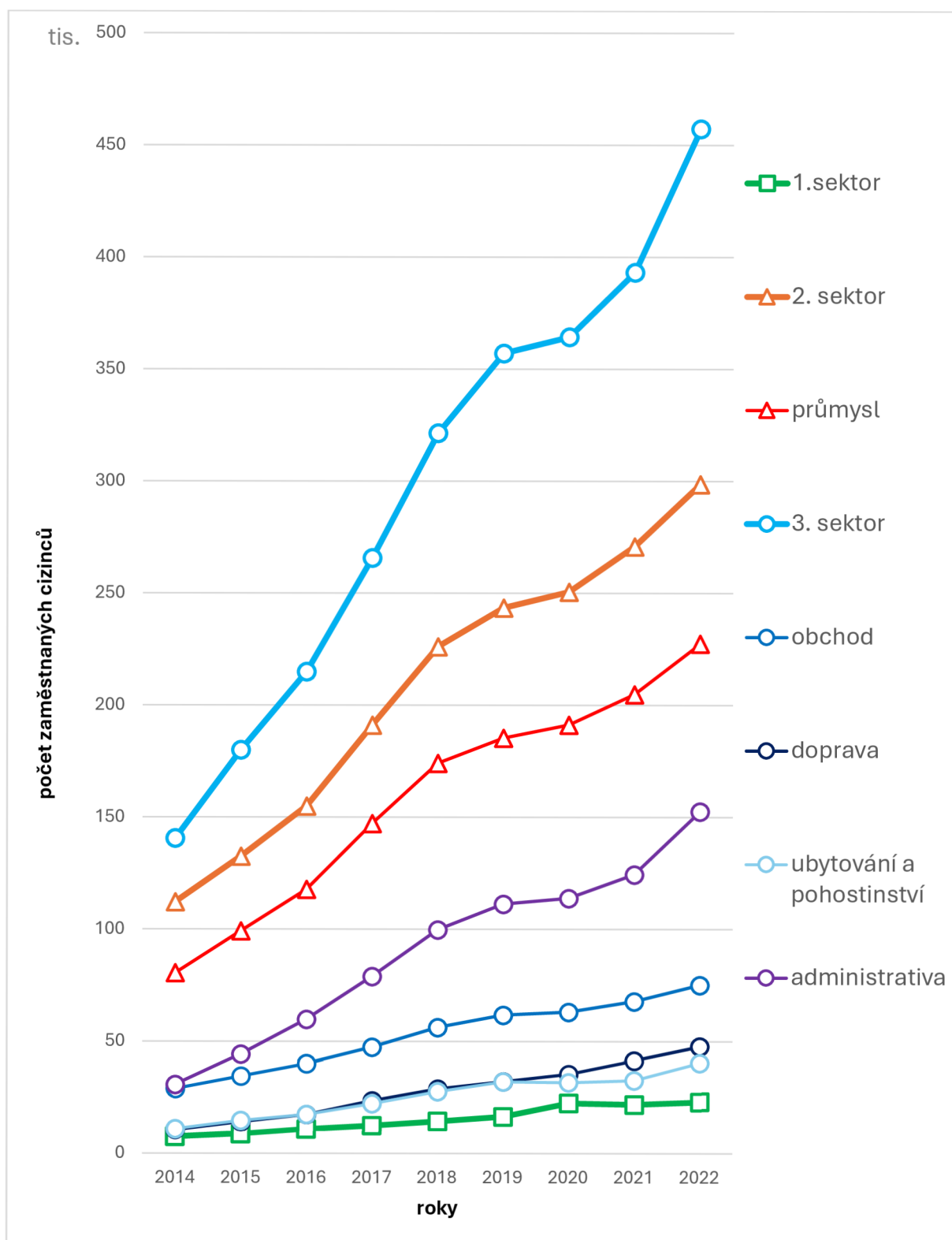
Důvodem této nesrovnalosti by mohla být metodika výběrového šetření, kdy se do výběru bytů, ve kterých je šetření prováděno, nezahrnují hromadná ubytovací zařízení. Řada cizinců právě v takových zařízeních bydlí, což může způsobovat omezenou míru dostupnosti dat reprezentující právě tuto skupinu (ČSÚ, 2023c). Reálným důvodem bude spíše fakt, že do odvětví administrativy spadá také činnost agentur zprostředkovávajících zaměstnání. Někteří cizinci evidováni v tomto odvětví tak reálně pracují v jiných odvětvích – např. v průmyslu nebo zemědělství.

Podíváme-li se na strukturu odvětví zaměstnanosti ve vybraných okresech na obrázku 9, je zřejmé výrazné průmyslové zaměření okresů Mladá Boleslav a Tachov, ještě výrazněji by ve prospěch průmyslu hovořila zaměstnanost cizinců v okrese Rychnov nad Kněžnou. V okresech, jejichž celé území je jen město, jasně vidíme význam zaměstnanosti ve službách, který je daný právě městským charakterem daných okresů.

Tabulka 11: Podíl ekonomických sektorů na zaměstnanosti cizinců a celkové zaměstnanosti mezi lety 2015–2022

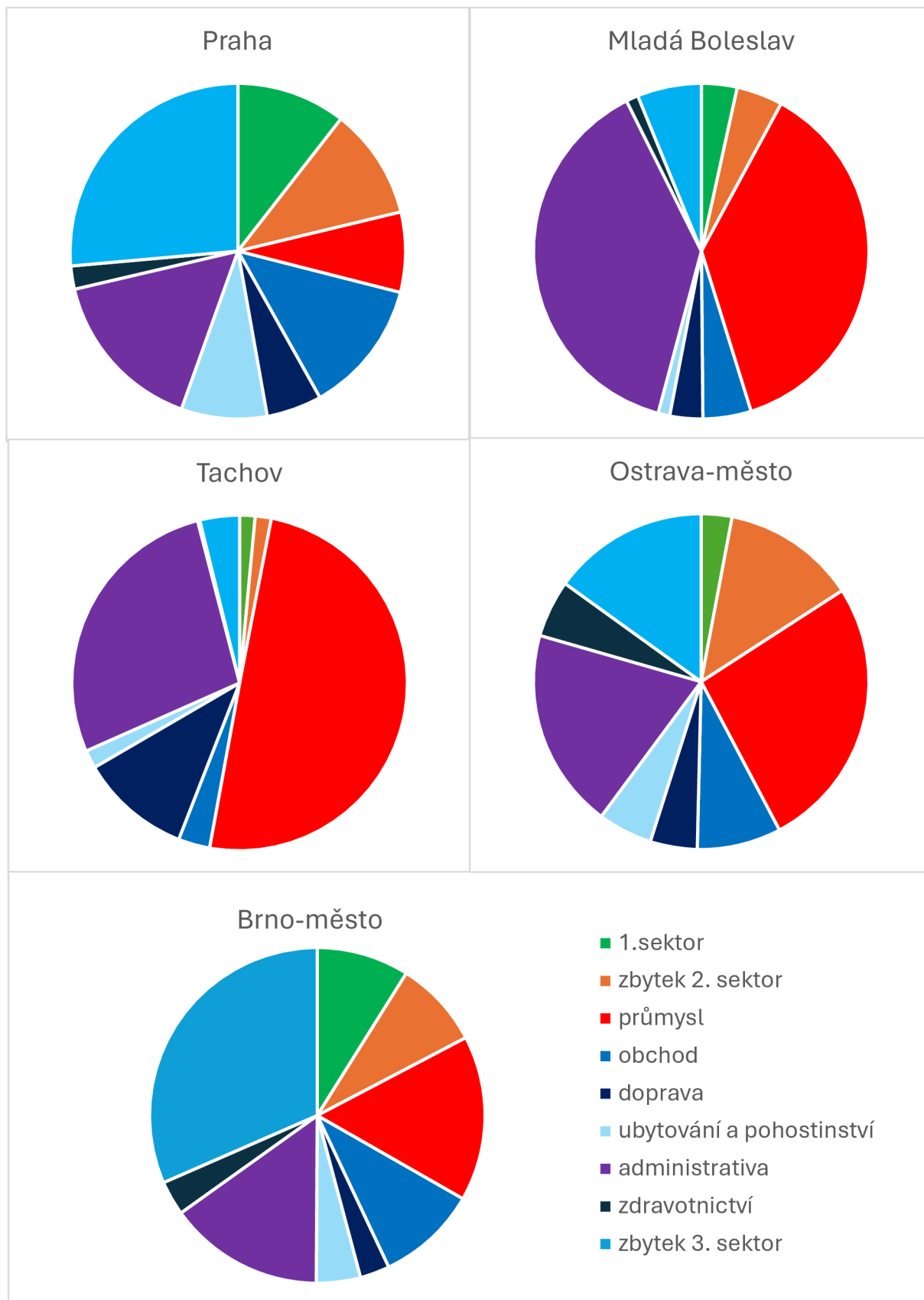
rok	Podíl sektorů na zaměstnanosti cizinců			Podíl sektorů na celkové zaměstnanosti		
	1. sektor	2. sektor	3. sektor	1. sektor	2. sektor	3. sektor
2015	2,74	41,24	56,01	2,94	38,28	58,78
2016	2,88	40,69	56,43	2,92	38,35	58,73
2017	2,67	40,73	56,61	2,82	38,35	58,83
2018	2,59	40,23	57,18	2,82	37,79	59,39
2019	2,69	39,45	57,86	2,68	37,54	59,78
2020	3,55	39,31	57,14	2,63	37,54	59,83
2021	3,21	39,48	57,31	2,57	37,12	60,31
2022	2,96	38,34	58,69	2,55	36,70	60,75

Pramen: ČSÚ (2024c): Počet evidencí cizinců na ÚP podle sekcí Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE), ČSÚ (2023e): Odvětví činnosti zaměstnaných v národním hospodářství, vlastní výpočet

Obrázek 8: Zaměstnanost cizinců evidovaných na Úřadech práce v ekonomických sektorech a vybraných odvětvích mezi lety 2014–2022

Pramen: ČSÚ (2024c): Počet evidencí cizinců na ÚP podle sekcí Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE), vlastní zpracování

Obrázek 9: Odvětvové složení zaměstnanosti cizinců ve vybraných okresech k 31. 12. 2022

Pramen: ČSÚ (2023f): ZZ 2 - Rozbor platných povolení k zaměstnání + informací občanů EU/EHP a Švýcarska + informací cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání + zelených a modrých a zaměstnaneckých karet, prosinec 2022 (1.12.2022 - 31.12.2022), vlastní zpracování

6.4. Věková a vzdělanostní struktura pracujících cizinců

Nejvíce zaměstnaných cizinců evidovaných na ÚP bylo na koci roku 2022 mezi 25 a 45 lety věku, což můžeme vidět v tabulce 12. Vůbec nejpočetnější pětiletou věkovou skupinou byla skupina 35 - 39 let a to jak celkově, tak i u mužů a u žen.

Co se týče vzdělání, tak 38,7 % zaměstnávaných cizinců v roce 2022 má základní vzdělání, 23,9 % střední bez maturity, 20,2 % střední s maturitou a 17,2 % vysokoškolské vzdělání. Jak můžeme vidět v tabulce, je však nejvyšší dosažená úroveň vzdělanosti značně rozdílná napříč ČR. Největší podíl cizinců s vysokoškolským vzděláním je v Brně a v Praze, v okrese Jeseník má téměř polovina pracujících cizinců středoškolské vzdělání bez maturity. V okresech Tachov a Šumperk je nejvyšší podíl cizinců pouze se základním vzděláním, a to 63,7 %, resp. 70,8 %. V okrese Mladá Boleslav má jen pětina zaměstnaných cizinců maturitní a vyšší vzdělání.

Tabulka 12: Věková struktura zaměstnaných cizinců evidovaných na ÚP k 31. 12. 2022

Věková skupina	celkem	muži	ženy	podíl celkem %	podíl muži %	podíl ženy %
do 19 let	12 953	6 512	6 441	1,63	1,40	1,96
20 - 24 let	54 369	28 185	26 184	6,85	6,06	7,98
25 - 29 let	104 668	61 122	43 546	13,19	13,13	13,28
30 - 34 let	119 675	72 637	47 038	15,08	15,61	14,34
35 - 39 let	125 760	73 521	52 239	15,85	15,80	15,93
40 - 44 let	111 529	63 970	47 559	14,06	13,74	14,50
45 - 49 let	94 216	53 809	40 407	11,87	11,56	12,32
50 - 54 let	69 069	40 732	28 337	8,71	8,75	8,64
55 - 59 let	47 872	29 344	18 528	6,03	6,30	5,65
60 - 64 let	31 520	20 627	10 893	3,97	4,43	3,32
Nad 65 let	21 794	14 979	6 815	2,75	3,22	2,08

Pramen: ČSÚ (2023f): ZZ 2 - Rozbor platných povolení k zaměstnání + informací občanů EU/EHP a Švýcarska + informací cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání + zelených a modrých a zaměstnaneckých karet, prosinec 2022 (1.12.2022 - 31.12.2022), vlastní zpracování

Tabulka 13: Vzdělanostní struktura zaměstnaných cizinců v ČR a vybraných okresech k 31. 12. 2022

Okres	nejvyšší ukončené vzdělání				nejvyšší ukončené vzdělání [%]			
	ZŠ	SŠ bez mat.	SŠ s mat.	VŠ	ZŠ	SŠ bez mat.	SŠ s mat.	VŠ
Šumperk	1 488	378	124	112	70,8	18,0	5,9	5,3
Jeseník	103	349	173	80	14,6	49,5	24,5	11,3
Tachov	12 739	4 624	1 982	652	63,7	23,1	9,9	3,3
Ml. Boleslav	11 845	12 505	4 203	1 944	38,8	41,0	13,8	6,4
Brno-město	12 034	8 393	18 879	17 887	21,0	14,7	33,0	31,3
Praha	69 156	36 911	55 530	66 531	30,3	16,2	24,3	29,2
ČR	294 710	181 840	153 733	131 116	38,7	23,9	20,2	17,2

Pramen: ČSÚ (2023f): ZZ 2 - Rozbor platných povolení k zaměstnání + informací občanů EU/EHP a Švýcarska + informací cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání + zelených a modrých a zaměstnaneckých karet, prosinec 2022 (1.12.2022 - 31.12.2022), vlastní zpracování

7. Rusko-ukrajinská válka a její dopady na český trh práce

Vpád ruských vojsk na Ukrajinu 24. února 2022 znamenal rozpohybování nové migrační vlny z Ukrajiny do České republiky, ale také obecně na západ. Před začátkem Rusko-ukrajinské války byla pracovní migrace Ukrajinců do ČR velmi významná.

V měsíčním vývoji počtu zaměstnaných Ukrajinců u nás zachycených v tabulce 14 a na obrázku 10, vidíme první nárůst počtu Ukrajinců evidovaných na úřadu práce v únoru 2022. Hned v březnu 2022 přibýlo na českém trhu práce nejvíce Ukrajinců za průběh války, a to 28 366. V následujícím měsíci se jejich počet zvýšil o téměř 11 tisíc. V dalších měsících není růst počtu Ukrajinců na trhu práce tolik výrazný. V některých měsících je dokonce zaznamenán pokles oproti předcházejícím měsícům. Tento pokles v řadě případů souvisí s poklesem počtu ukrajinských mužů, který může být způsoben návratem do země a odchodem na frontu. Dochází však také k poklesu počtu žen.

Před vypuknutím války bylo na českém trhu práce více mužů než žen. Vlivem války se ale tento fakt mění. Od června 2022 je v ČR evidováno více zaměstnaných ukrajinských žen než mužů. Podíl mužů byl před válkou více než 58 %, během jejího trvání se snížil na 47,6 %.

Kvůli válce dochází k proměně charakteru migrace z Ukrajiny do Česka. Z migrantů za prací se stávají uprchlíci před válkou, což je patrné v počtu pracujících osob, které nepotřebují k výkonu práce povolení. Největší nárůst počtu takových osob je právě v prvních měsících války, kdy příchozí uprchlíci získávali dočasnou ochranu. Nejvíce zaměstnaných Ukrajinců bylo evidováno v listopadu 2023. Z 288 916 osob nepotřebovalo povolení 219 318, což jsou 3/4.

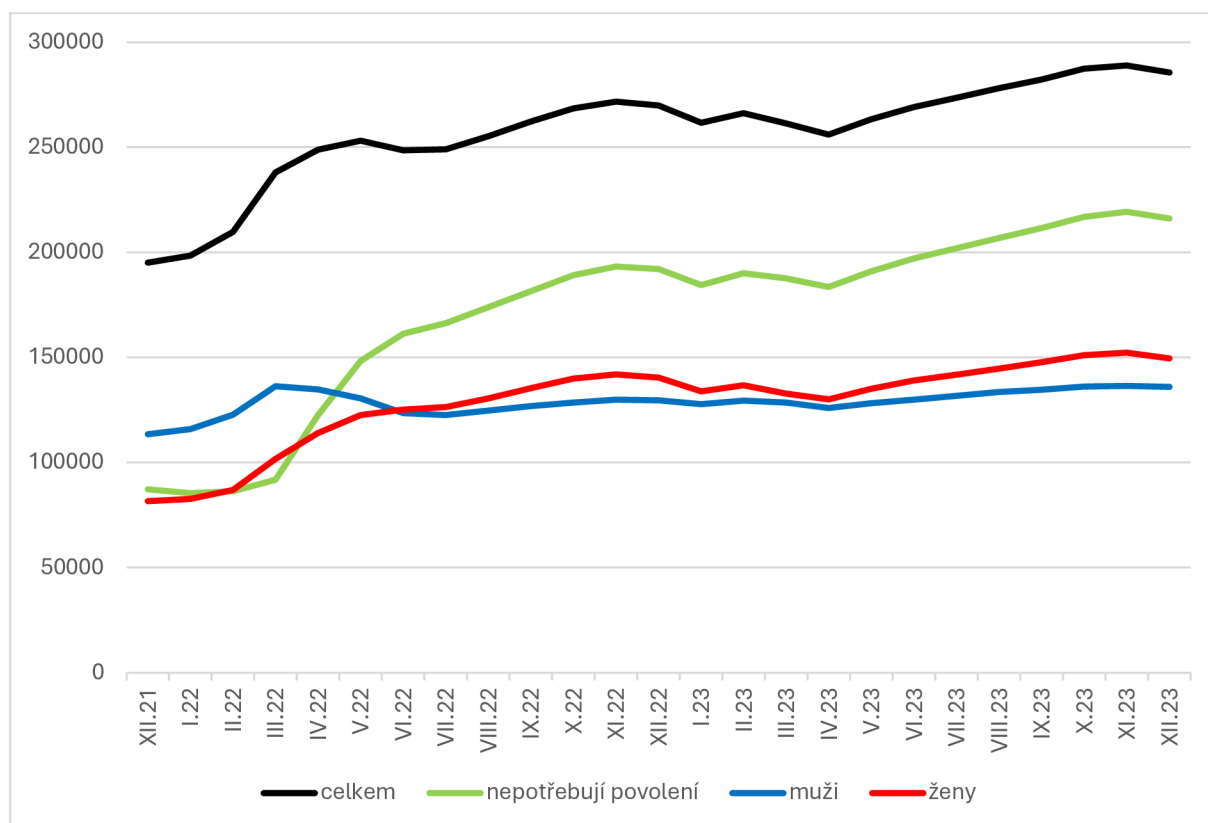
V rozhovoru pro Český rozhlas uvedl Dušan Drbohlav, že většina uprchlíků se chce po konci války vrátit zpět domů. Snaží se integrovat do českého prostředí, řada si jich zde našla zaměstnání, ale pracují na pozicích, které požadují nižší vzdělání, než oni sami mají. Tyto

rozpory znamenají, že přesně nevíme, kolik z nich a jestli v ČR zůstane a bude součástí pracovní síly. (Senková, 2023)

Tabulka 14: Měsíční vývoj počtu Ukrajinců evidovaných na ÚP v rozmezí prosinec 2021–prosinec 2023

měsíc	celkem	nepotřebují povolení	muži	ženy
XII.21	195 116	87 232	113 507	81 609
I.22	198 470	85 414	115 849	82 621
II.22	209 658	86 248	122 788	86 870
III.22	238 024	91 847	136 310	101 714
IV.22	248 860	122 617	134 802	114 058
V.22	253 152	148 269	130 555	122 597
VI.22	248 588	161 320	123 463	125 125
VII.22	248 920	166 236	122 612	126 308
VIII.22	255 209	173 852	124 721	130 488
IX.22	262 179	181 558	126 834	135 345
X.22	268 487	189 056	128 584	139 903
XI.22	271 759	193 210	129 863	141 896
XII.22	269 911	192 046	129 537	140 374
I.23	261 668	184 381	127 766	133 902
II.23	266 218	190 007	129 487	136 731
III.23	261 313	187 574	128 537	132 776
IV.23	256 052	183 518	125 962	130 090
V.23	263 257	191 013	128 258	134 999
VI.23	269 045	197 104	129 951	139 094
VII.23	273 451	201 866	131 696	141 755
VIII.23	278 110	206 754	133 492	144 618
IX.23	282 223	211 537	134 540	147 683
X.23	287 296	216 821	136 198	151 098
XI.23	288 916	219 318	136 574	152 342
XII.23	285 545	216 128	136 029	149 516

Pramen: MPSV (2024c): Zaměstnávání státních příslušníků

Obrázek 10: Vývoj počtu Ukrajinců evidovaných na ÚP prosinec 2021–prosinec 2023
 Pramen: MPSV (2024c): Zaměstnávání státních příslušníků

8. Závěr

Analýza ukázala, že historicky i v současnosti závisí na ekonomické prosperitě a poptávce po pracovní síle. Viditelně se na vývoji počtu zaměstnaných cizinců projevil krize v letech 1997 a 2008, covidová krize sice nepůsobila odliv zahraničních zaměstnanců jako předchozí krize, výrazně ale zpomalila nastolený trend růstu počtu zahraniční pracovní síly v ČR po roce 2015. Za rok 2020 došlo k růstu počtu zaměstnaných cizinců jen o 26 316, zatímco v ostatních letech se meziroční přírůstek přibližoval i 100 tisícům.

Korelaci mezi mírou nezaměstnanosti a podílem cizinců na pracovní síle pro roky 2003 a 2011, a mezi podílem nezaměstnaných osob a podílem zaměstnaných cizinců na obyvatelstvu ve věku 15–64 let pro roky 2015 a 2022 dokazuje také Pearsonův koeficient. Ten je pro okresy ČR ke konci roku 2003 -0,320, -0,561 pro rok 2011 a v roce 2015 byl -0,413. To značí negativní závislost nezaměstnanosti podílu cizinců na trhu práce, tedy že čím nižší je v okrese nezaměstnanost, tím vyšší je podíl cizinců mezi zaměstnanými. Pro rok 2022 nebyla závislost natolik vysoká (pouze -0,196).

Z důvodu legislativních podmínek, ale také situace na trhu práce míří cizinci hlavně do odvětví a na pozice, o které nemají čeští občané výrazný zájem a jsou tak špatně obsaditelné. Nicméně pro firmy jsou tyto pozice nenahraditelné, čímž se zaměstnávání cizinců stalo významným prostředkem k obsazování volných pracovních pozic.

Největší počty zaměstnaných cizinců, nejvyšší podíly a také růst zaměstnanosti jsou ve velkých městech. Je zde velké množství různorodých pracovních nabídek napříč odvětvími, zároveň zde zůstávají i zahraniční studenti vysokých škol.

K výraznému růstu podílů cizinců na trhu práce dochází také v okresech, kde je velmi významná průmyslová produkce nebo dochází k výstavbě či rozšiřování průmyslových zón. Jedná se především o okresy Mladá Boleslav, kde mezi lety 2015–2022 vzrostl podíl cizinců z 15,8 % na 38,9 %, okres Rychnov nad Kněžnou kde došlo k nárůstu podílu z 4,3 % o 14,4 p. b., a také okres Tachov, kde podíl vzrostl o více než 45 p. b. na 57,2 %.

S prostorovým rozložením souvisí také vzdělanostní struktura. V průmyslových oblastech, a regionech, kde cizinců nepracuje tolik, mají spíše nižší dosažené vzdělání. Vyšší podíl vysokoškolského vzdělání mají hlavně Brno, Praha a Ostrava.

S ohledem na společnou historii byly nejpočetnější skupinou cizinců na trhu práce. V současnosti jejich počet dosahuje 240 tis. Na růstu počtu zaměstnaných cizinců se však dlouhodobě podílejí hlavně Ukrajinci. Jejich nárůst na českém trhu práce se nárazově zvýšil s počátkem války na Ukrajině a v posledních měsících dorostl až na 320 tis., z čehož je okolo 290 tis. Evidováno na úřadu práce. V současné době se jejich nárůst ustálil. Největší část nivě příchozích pracujících Ukrajinců přišla právě vlivem války, a za současného stavu není jasné, zda na českém trhu práce zůstanou. Touha po návratu do domoviny bude zřejmě u řady z nich časem převážena tím, že si zde vytvoří zázemí, jak rodinné, tak v zaměstnání, naučí se jazyk, budou tu chtít zůstat kvůli svým dětem. Pokud válka skončí jistě k odlivu Ukrajinských pracovníků dojde. Jak výrazně zasáhne český trh práce však bude záviset na délce konfliktu, dopadu na ekonomiku Ukrajiny, ale také dopadu na jednotlivé rodiny.

Zle také pozorovat trendy v zaměstnávání cizinců z méně obvyklých zdrojových zemí. Prvním bylo zaměstnávání Rumunů a Bulharů, a to i přes fakt, že se tomu dělo v období globální ekonomické krize a letech následujících. Od roku 2017 však není příchod nových zaměstnanců do ČR tolik výrazný, v současnosti jich dokonce mírně ubývá. Za současný trend můžeme považovat zaměstnávání Filipínců a Indů, kterých v posledních letech výrazně přibýlo. Jednak jsou žádáni ze strany zaměstnavatelů, ale k jejich nárůstu v následujících letech přispěje určitě i to, že byly zvednuty kvóty pro jejich přijímání na začátku roku 2024.

Od konce roku 2022 dochází k postupnému vyrovnávání počtu volných pracovních míst a počtu nezaměstnaných osob. Od dubna 2018 převyšoval počet volných míst počet uchazečů, to ale od začátku roku 2024 přestává platit (MPSV, 2024e). Vzhledem k tomuto faktu a také zpomalení nejvýraznější migrace z Ukrajiny, můžeme očekávat zpomalení růstu počtu cizinců na českém trhu práce, pokud bude tato situace přetrvávat.

SUMMARY

An analysis of the Czech labour market aimed at labour migration of foreigners into The Czech Republic after a restructuring of Czech economy after the 1989 revolution. Main goal of this thesis was to carry out an analysis on the evolution of employment of foreigners in Czechia and changes in their structure since the 1990's in a regional geographical study. Its main purpose was to evaluate structure of employed foreigners based on chosen administrative units - NUTS3 and LAU1, nationality, gender, age, education and area of economy.

Another goal was to summarize changes in legislation and current laws. After the revolution in 1989 Czech economy has opened towards foreign workers, which started a surplus of incoming foreign employees. Czechoslovakia's split in 1993 required change in legislation based on the change of status of Slovak workers in Czechia. Last big change came with Czechia's entry into the EU and implementation of its laws. The Czech government has means with which to regulate but also support and induce labour migration. These are mainly government programs to bring skilled workers and limits on work visas.

Data on foreign labour migration were taken from the Czech Statistical Bureau, Ministry of Labour and Social Affairs and also the Research Institute of Labour and Social Affairs, mostly the works of Milada Horáková in the 1990's and 2000's. These were analysed and an attempt of prediction of employment of foreigners in the next few years was made.

The number of foreign workers has multiplied numerously since early 90's. Employment of foreign workers is closely tied with economic situation. This is illustrated by the drop of numbers after the 1997 crisis and 2008 global crisis. Almost 40 000 foreign workers were let off in 1998 and after 2008 it was more than 50 000. The Covid-19 crisis slowed down arrival of new workers but thanks to good economic situation in the previous years and surplus of vacancies on the labour market, their numbers still continued to grow.

Main areas of employment of foreign workers in The Czech Republic are its biggest cities such as Prague and Brno. Big grow in number of foreigners is also located in places with big industrial plants. Share of foreign workers in 2022 were 38,8 % in Mladá Boleslav, 16,7 % in Rychnov and Kněžnou and an astounding 57,2% in Tachov. Tachov has the highest percentage of foreign workers in any Czech administrative unit. Foreigners started coming mainly in the last ten years after construction of new industrial zones.

Manufacturing industry is one of the biggest employers of foreigners in Czechia. The rate of employment of foreigners in industry is around 40 %. One of the biggest contributors is ŠKODA AUTO with plants in Mladá Boleslav and Kvasiny (Rychnov and Kněžnou). More than 55 % of foreigners work in services. The rest works in agriculture, but this share is higher than those of all employees in Czechia. This shows that foreigners are more wanted in those positions, that Czech workers have lesser interest in.

Slovaks, Ukrainians, Poles, and Vietnamese are long term most employed nationalities on the Czech labour market. Together they comprise more than half of foreign workers. We can also observe certain trends in which less traditional nationalities are being employed. Around 2015 the trend was to employ Romanians and Bulgarians. Currently we see the employment of more and more Filipino workers, in lesser amount its Indians and Kazakhs. Employment of these nationalities is also supported by Czech government.

Most foreign workers are between 25 and 45 years old. The difference of education of foreign workers is high across the Czech regions and closely tied to most prevalent area of economy in certain regions. The highest education level have workers in big cities, on the other hand lowest education is amongst foreigners who work in highly industrialised regions. In the Mladá Boleslav district, almost 80 % of foreign workers do not have their high school diploma. More than 60 % of foreign employees in district of Tachov have only received education on the lowest level.

A chapter of this work is also dedicated to the Russo-Ukrainian war and its impact on the Czech labour market. Since its start in February of 2022 a lot of refugees came searching for asylum to The Czech Republic. In an attempt of their integration in Czechia, a lot of Ukrainians (mostly women) have started working. Before the war majority of Ukrainians working in Czechia were men, which has changed because of war and need of men in Ukraine. Most of Ukrainians now do not need working visas, since they have international protection as war refugees. Because of this increase in migration of Ukrainians to Czechia they have now become the most employed nationality, surpassing Slovaks.

It is hard if not impossible to predict how will the labour market behave towards employed foreigners. It will largely depend on how fast or if the Russo-Ukrainian war will end. The sooner the end the more would Ukrainians be willing to cut ties with Czechia and their environment here. Another aspect that will influence the situation around employment of foreigners is economy. We have seen its strong impacts on this matter before, so we can only assume that with another crisis of economy the outcome will be the same.

In the first months of 2024, we have seen that the amount of vacancies on the labour market is back to bellow the number of unemployed people. This can lead to slowing of new arrivals of foreigners onto the Czech labour market. At least in the next few months we will still see increase in their numbers, because one of the main reasons of reaching out for foreigners from employers is the lack of skilled workers. The latest trend of employing Filipinos will continue, since the government has increased limits for their working visas based on the demand for Filipino workers from employers.

SEZNAM LITERÁRNÍCH A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

BIČÁKOVÁ Olga. Novela zákona o zaměstnanosti. In: *Fórum sociální politiky, odborný recenzovaný časopis*. [online]. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2019, **13** (5): 36–37 [cit. 2024-05-01]. ISSN 1803-7488 Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/clanek/novela-zakona-o-zamestnanosti/#flipbook-forum-socialni-politiky-05-2019/3/>

BOUŠKOVÁ, Petra. *Pracovní migrace cizinců v České republice v 70. až 90. letech* [online]. Praha: Správa služeb zaměstnanosti MPSV ČR, 1998 [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20060309205134/www.mvcr.cz/azyl/integrace2/nks01/prispevek4.pdf>

ČSÚ. *Cizinci v České republice 2023* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023a, [cit. 2024-04-12]. ISBN 978-80-250-3426-2 Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/190557306/29002723.pdf/0291d20e-8a3f-4b2c-a7f7-02d1551f9d22?version=1.0>

ČSÚ, Ekonomická aktivita cizinců In: ČSÚ, *Cizinci v České republice 2023* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023b, s. 112–175 [cit. 2024-04-12]. ISBN 978-80-250-3426-2 Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/190557306/29002723.pdf/0291d20e-8a3f-4b2c-a7f7-02d1551f9d22?version=1.0>

ČSÚ, Základní metodické přístupy In: *Trh práce v ČR – časové řady – 1993–2022 2023* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023c, 2023-12-18 [cit. 2024-04-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/trh-prace-casove-rady>

ČSÚ. *Život cizinců v ČR 2023* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2023d, [cit. 2024-04-12]. ISBN 978-80-250-3434-7 Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/190557310/29002623.pdf/482050a4-c8f1-4386-b7f2-cce363bb551d?version=1.1>

DRBOHLAV, Dušan, ed. *Ukrájinští pracovní migranti v Česku: migrace – remitence – (rozvoj)*. 1. vydání Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015, ISBN 978-80-246-2995-7.

DRBOHLAV, Dušan, Lenka MĚDOVÁ, Zdeněk ČERMÁK, Eva JANSKÁ, Dita ČERMÁKOVÁ a Dagmar DZÚROVÁ. *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-039-1.

DRBOHLAV, Dušan a Marta JAROSZEWICZ ed. *Ukrainian migration in times of crisis*. 1. vyd. Prague: Charles University, Faculty of Science, 2016a, ISBN 978-80-7444-048-9

DRBOHLAV, Dušan, Marta JAROSZEWICZ a Dita ČERMÁKOVÁ ed. *Monitoring of migration data and policy changes conducted in Ukraine, Poland, Slovakia and Czechia (September 2015 – June 2016)*. 1. vyd. Prague: Charles University, Faculty of Science, 2016b, ISBN 978-80-7444-047-2

DRBOHLA, Dušan, Patrik BUDSKÝ, Dita ČERMÁKOVÁ a kol. Nabídka ukrajinské migrační pracovní síly a její poptávka v Česku. In: *Fórum sociální politiky, odborný recenzovaný časopis*. [online]. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2021, **15** (1): 14–19 [cit. 2024-05-01]. ISSN 1803-7488 Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/clanek/nabidka-ukrajinske-migracni-pracovni-sily-a-jeji-poptavka-v-cesku/#flipbook-forum-socialni-politiky-01-2021/3/>

HOCHMAN, Josef. V. část. Činnost podle zákoníku práce. In: KOHOUT, Alexej a Jan TULÁČEK, ed. *Výdělečná činnost cizinců v České republice*. 1. vydání. Praha: Linde Praha a.s. - Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1995, s. 159–209. ISBN 80-85647-61-3.

HORÁČEK, Matouš. *Tachovské Business Fórum 2023: Informace z konference*. [online]. Tachov: Městský úřad Tachov, 2023, 2023-06-09 [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: <https://www.tachov-mesto.cz/tachovske-business-forum-2023-informace-z-konference.html>

HORÁKOVÁ Milada. *Cizinci na trhu práce v České republice v letech 1994-2004*. [online]. Praha: Výzkumný ústav Práce a sociálních věcí, 2005, [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/vz_172.pdf

HORÁKOVÁ Milada. *Dlouhodobé trendy ve vývoji pracovních migrací v České republice*. [online]. Praha: Výzkumný ústav Práce a sociálních věcí, 2008, [cit. 2024-05-01]. ISBN 978-80-7416-020-2 Dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/vz_288.pdf

HORÁKOVÁ Milada. *Mezinárodní pracovní migrace v České republice v době pokrčující hospodářské recese v roce 2010*. [online]. Praha: Výzkumný ústav Práce a sociálních věcí, 2011, [cit. 2024-05-01]. ISBN 978-80-7416-093-6 Dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/vz_338.pdf

HORÁKOVÁ, Milada. *Mezinárodní pracovní migrace v ČR, Bulletin č. 12*. [online]. Praha: Výzkumný úřad práce a sociálních věcí, 2003, [cit. 2024-04-29]. Dostupné z: <https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/B12-MPMc.pdf>

HORÁKOVÁ, Milada. *Mezinárodní pracovní migrace v ČR, Bulletin č. 14*. [online]. Praha: Výzkumný úřad práce a sociálních věcí, 2005, [cit. 2024-04-29]. Dostupné z: <https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/B14-MPMc.pdf>

HORÁKOVÁ, Milada. *Mezinárodní pracovní migrace v ČR, Bulletin č. 28*. [online]. Praha: Výzkumný úřad práce a sociálních věcí, 2012, [cit. 2024-04-29]. Dostupné z: <https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/B28-MPMc.pdf>

HORÁKOVÁ Milada. *Vývoj pracovních migrací v České republice v období hospodářské recese*. [online]. Praha: Výzkumný ústav Práce a sociálních věcí, 2010, [cit. 2024-05-01]. ISBN 978-80-7416-069-1 Dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/vz_320.pdf

CHYTL, Daniel. Vývoj počtu cizinců v ČR. In: ČSÚ, *Statistika my: Měsíční České statistické úřadu programy* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016, 2016-02-22 [cit. 2024-04-29]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2016/02/22/vyvoj-poctu-cizincu-v-cr/>

KOHOUT, Alexej. III. část. Živnostenské podnikání. In: KOHOUT, Alexej a Jan TULÁČEK, ed. *Výdělečná činnost cizinců v České republice*. 1. vydání. Praha: Linde Praha a.s. - Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1995, s. 94–107. ISBN 80-85647-61-3.

MPO, Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Ekonomická migrace a vládní programy* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, 2024 [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: <https://www.mpo.gov.cz/cz/zahranicni-obchod/ekonomicka-migrace/ekonomicka-migrace-a-vladni-programy--221756/>

MPSV, Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Brexit: Vystoupení Spojeného království z EU a jeho dopady na zaměstnání britských občanů v ČR a sociální zabezpečení osob migrujících mezi ČR*

UK [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2021 [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/brexit1>

MPSV, Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Volný vstup na trh práce* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 2024a [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/volny-vstup-na-trh-prace>

MZV, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, *Nářízení vlády o maximálním počtu žádostí – zaměstnání a podnikání* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2024 [cit. 2024-05-01]. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/legislativa/narizeni_vlady_o_maximalnim_poctu.html

PICHT, Jan. Agenturní zaměstnávání In: TOMŠŮ, Jakub, Jakub MORÁVĚK, Štěpán PASTORĚK, a kol. *Zaměstnávání cizinců v České republice*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020. s. 155–128 Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-648-1.

ŠŤANKOVÁ, Zita, Dušan DRBOHLAV a Pavlína ODLOŽILOVÁ. *Dušně Drbohlav: Zůstat, nebo se vrátit domů? Silným stabilizačním faktorem je pro ukrajinské uprchlíky perspektiva jejich dětí*. [online]. Praha: Český rozhlas, 1997–2024. 2023-02-07 [cit. 2024-05-02]. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/dusan-drbohlov-zustat-nebo-se-vratit-domu-silnym-stabilizacnim-faktorem-je-pro-8926008>

SCHŮBELL, Danica, Jan KUBÁT a Pavel Bareš. Program kvalifikovaný zaměstnanec (dříve Režim Ukrajina) v reflexi členů Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR. [online]. Praha: Výzkumný ústav Práce a sociálních věcí, 2020, [cit. 2024-05-01]. ISBN 978-80-7416-399-9 Dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/vz_482.pdf

TOMŠŮ, Jakub, Jakub MORÁVĚK, Štěpán PASTORĚK, a kol. *Zaměstnávání cizinců v České republice*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-648-1.

VLACH Jan a Jaromíra KOTÍKOVÁ. *Trh práce po krizi*. [online]. Praha: Výzkumný ústav Práce a sociálních věcí, 2019, [cit. 2024-05-01]. ISBN 978-80-7416-342-5 Dostupné z: https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/vz_453.pdf

VÚPSV. Integrace cizinců ze třetích zemí v ČR. VÚPSV, *RILSA: Realizované projekty* [online]. Praha: Výzkumný úřad práce a sociálních věcí, 2022, [cit. 2024-04-29]. Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/projekty/integrace-cizincu-z-tretich-zemi-v-cr/>

VÚPSV. Státní příslušníci z Ukrajiny s dočasnou ochranou mezi námi. In: VÚPSV, *RILSA: Realizované projekty* [online]. Praha: Výzkumný úřad práce a sociálních věcí, 2023, [cit. 2024-04-29]. Dostupné z: <https://www.rilsa.cz/projekty/statni-prislusnici-z-ukrajiny-s-docasnou-ochranou-mezi-nami/>

Zákon č. 435/2004 Sb., Zákon o zaměstnanosti. In: Elektronická sbírka zákonů a mezinárodních smluv (e-Sbírka) [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2024 [cit. 2024-04-23]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2004/435?zalozka=text>

SEZNAM ZDROJŮ DAT

- ČSÚ(2023e): Odvětví činnosti zaměstnaných v národním hospodářství
- ČSÚ (2023f): ZZ 2 - Rozbor platných povolení k zaměstnání + informací občanů EU/HP a Švýcarska + informací cizinců, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání + zelených a modrých a zaměstnaneckých karet, prosinec 2022 (1.12.2022 - 31.12.2022)
- ČSÚ (2024a): R303 Zaměstnanost cizinců podle státního občanství (stav k 31. 12.),
- ČSÚ (2024b): R301 Zaměstnanost cizinců v regionech soudržnosti, krajích a okresech (stav k 31. 12.)
- ČSÚ (2024c): Počet evidencí cizinců na ÚP podle sekcí Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)
- HORÁKOVÁ, Milada, VÚPSV (2003, 2005, 2012): Mezinárodní pracovní migrace v ČR Bulletin č. 12, 14, 28
- MPSV (1997): Nezaměstnanost – měsíční: stat-1997-12 (Nez1297h)
- MPSV (2000): Nezaměstnanost – měsíční: stat-2000-12 (Nez1298_00)
- MPSV (2003): Nezaměstnanost – měsíční: stat-2003-12 (Nez01_03)
- MPSV (2009): Nezaměstnanost – měsíční: stat-2009-12 (Nez 2007_2009)
- MPSV (2024b): Struktura uchazečů a volných míst v České republice za prosinec 2019 (VMP podle zaměstnavatelem požadovaného vzdělání)
- MPSV (2024c): Zaměstnávání státních příslušníků
- MPSV (2024d): Zaměstnávání státních příslušníků podle CZ-NACE
- MPSV (2024e): Nezaměstnanost – měsíční: stat-2024-03 (Nez 2022_2024)